

## **Nr 178.**

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om provisorisk tilläggslö'n åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m., given Stockholms slott den 15 februari 1929.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag *dels* till lag om provisorisk tilläggslö'n åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m., *dels ock* till lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 21 november 1925 (nr 455) angående särskilda lönetillägg (ödebygdstillägg) vid vissa prästerliga befattningar inom Härnösands och Luleå stift.

Under Hans Maj:ts,  
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

**GUSTAF ADOLF.**

*Cl. Lindskog.*

**Förslag**

till

**Lag om provisorisk tilläggslön åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m.**

Häri genom förordnas som följer:

**1 §.**

Till kyrkoherdar och komministrar, för vilka lönereglering enligt lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning trätt i tillämpning, skall utgå provisorisk tilläggslön med ett belopp av 2,100 kronor för år räknat.

**2 §.**

*1 mom.* Till extraordinarie präster, vilkas avlöningsförmåner bestridas på sätt i 14 § 3 mom. lagen om reglering av prästerskapets avlöning sägs (s. k. ständiga adjunkter), ävensom till kontraktsprostar, vilka uppbära arvode, bestämt enligt de i 17 § samma lag stadgade grunder, skall utgå provisoriskt tilläggsarvode.

*2 mom.* Tilläggsarvodet till ständig adjunkt utgår enligt de närmare föreskrifter, Konungen därom meddelar.

För kontraktsprost utgår tilläggsarvodet med ett belopp, motsvarande 80 procent av det av Konungen jämlikt 17 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning fastställda arvodet, dock högst 250 kronor för år.

För redan utnämnd kontraktsprost må dock Konungen för hans tjänstetid fastställa tilläggsarvodet till det högre belopp, som erfordras för att hans sammanlagda avlöning å befattningen ej må understiga vad han nu uppbär.

**3 §.**

*1 mom.* Provisorisk tilläggslön åt kyrkoherdar och komministrar samt provisoriskt tilläggsarvode åt ständiga adjunkter skall, för varje pastorat, så vitt angår dess prästerskap, bestridas medelst församlingsavgifter och, i den mån sådant erfordras, medelst övriga till prästerskapet anslagna avlöningstillgångar på sätt och i den ordning, 11 § 1 mom. samt 19 och 20 §§ lagen

om reglering av prästerskapets avlöning stadga. Har för bestridande av, jämte avlöning, provisorisk tilläggslön och provisoriskt tilläggsarvode åt nu nämnda präster såsom församlingsavgifter inom pastoratet utdebiterats sammanlagt större belopp än som motsvarar sex öre för varje helt eller påbörjat tiotal kronor av pastoratets hela inkomstbelopp, beräknat som i 19 § 1 mom. nämnda lag sägs, skall ersättning av kyrkofondens medel beredas pastoratet för det överskjutande beloppet i den ordning, 21 § samma lag stadgar.

Tilläggslön och tilläggsarvode, varom här förmäles, skola av kyrkorådet kvartalsvis utbetalas samtidigt med den befattningshavaren jämlikt lagen om reglering av prästerskapets avlöning tillkommande avlöningen.

2 mom. Provisoriskt tilläggsarvode åt kontraktsprostar gäldas från kyrkofonden.

Stadgandet i 18 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning skall äga motsvarande tillämpning å det till kontraktsprost utgående tilläggsarvodet.

#### 4 §.

De närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna lag, meddelas av Konungen.

---

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1930, från och med vilken dag lagen den 19 november 1920 (nr 842) angående tillfällig löneförbättring åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster skall upphöra att gälla.

---

### Förslag

till

**Lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 21 november 1925 (nr 455) angående särskilda lönetillägg (ödebygdstillägg) vid vissa prästerliga befattningar inom Härnösands och Luleå stift.**

Härigenom förordnas att 2 § i lagen den 21 november 1925 angående särskilda lönetillägg (ödebygdstillägg) vid vissa prästerliga befattningar inom Härnösands och Luleå stift skall erhålla följande lydelse:

## 2 §.

Ödebygdstillägg må fastställas till ett belopp av högst 1,400 kronor årligen att utgå under den period, för vilken löneroglering, fastställd enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910, äger giltighet. Inträda, efter det dylikt tillägg blivit för viss befattning fastställt, sådana ändrade förhållanden, att befattningen kan anses hava helt eller delvis förlorat den karaktär, som i 1 § avses, skall, efter Konungens bestämmande, ödebygdstillägget vid tjänst innehavarens avgång upphöra eller, efter ty provas skäligen, nedsättas.

---

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1930.

---

*Uttdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1929.*

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Lindskog anför vidare:

Den 19 november 1920 utfärdades, i överensstämmelse med riksdagens beslut och kyrkomötets samtycke, lag angående tillfällig löneförbättring åt kyrkoherdar och komminister i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster (svensk författningssamling nr 842). Den tillfälliga löneförbättringen åt prästerna utgår jämlikt av Kungl. Maj:t och riksdagen för varje år beslutade grunder. Det har syntts önskligt att denna löneförbättring icke vidare skall behöva vara beroende på årliga beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen. På grund härav och av skäl, vartill jag i det följande återkommer, synes mig anledning föreligga att taga under övervägande om ej bestämmelserna i nämnda lag böra ersättas med andra. Jag anhåller nu att få underställa denna fråga Kungl. Maj:ts prövning.

Provisorisk tilläggs-lön åt prästerskapet.

Den fast bestämda avlöningen till det territoriella prästerskapet utgår numera, med undantag allenast för det ordinarie prästerskapet i ett fåtal pastorat, för vilka de på förordningen den 11 juli 1862 grundade lönerregleringarna ännu gälla, enligt de grunder, som äro meddelade i lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning, till vilken ansluter sig den av Kungl. Maj:t med stöd av bemyndigande i samma lag utfärdade s. k. adjunksavlöningsförordningen (förordningen den 18 april 1914, nr 40, angående reglering av det extra ordinarie prästerskapets avlöning samt angående gottgörelse till ordinarie präst, som mottagit förordnande att jämte egen tjänst uppehålla annan befattning eller annan i hans tjänst biträda).

Grunder för prästerskapets avlöning.

Nämnda lag stadgar i 1 § såsom huvudgrund för den nya reglering av prästerskapets löner, som påbjöds genom samma lag, att varje tjänstgörande kyrkoherde och komminister skulle erhålla — jämte fri bostad och ersättning för skjuts i tjänstärenden — lön i penningar så beräknad att honom därigenom bereddes en efter tjänstegrad och ämbetsåligganden ävensom

levnadskostnaderna i orten eller andra särskilda förhållanden lämpad anständig bärning. Enligt 2 § fastställer Konungen, i enlighet med de i lagen stadgade grunder, avlöningen för kyrkoherde och komminister. Sålunda fastställd lönereglering skall tillämpas under tjugu ecklesiastikår. I lagens 3—9 §§ återfinnas de närmare bestämmelser, som skola lända till efterrättelse vid lönernas fastställande. Dessa bestämmelser hava huvudsakligen följande innehåll. Lön för kyrkoherde och komminister delas i grundbelopp och fyllnadsbelopp. Grundbelopp skall utgöra för kyrkoherde 4,000 kronor och för komminister 2,500 kronor. Fyllnadsbelopp beräknas för kyrkoherde dels efter pastoratets folkmängd med vissa belopp för varje fullt 100-tal personer över 1,000, dels ock efter pastoratets areal. För komminister beräknas fyllnadsbelopp dels efter folkmängd i den eller de församlingar, för vilka han är anställd, efter viss lägre beräkningsgrund än för kyrkoherde, dels ock efter pastoratets areal (3 §). Med hänsyn till särskilda förhållanden kan ett efter nyss omförmälda grunder beräknat lönebelopp förhöjas för kyrkoherdebeställning med högst 1,000 kronor och för komministersbeställning med högst 750 kronor, likasom lönebelopp på grund av särskilda omständigheter kan inom vissa gränser förminska (4 §). Lägsta lön är, med frånseende av vissa undantagsfall, 4,000 kronor för kyrkoherde och 2,500 kronor för komminister. Högsta lönebelopp är 8,000 kronor för kyrkoherde, likaledes frånsett enstaka undantagsfall, och 5,000 kronor för komminister (5 §). Det lägst avlönade prästerskapet kan under viss förutsättning åtnjuta visst tillägg till lönen. Där nämligen lönen fastställts till lägre belopp än 4,500 kronor för kyrkoherde och 3,000 kronor för komminister, äger präst efter närmare angiven tjänstetid utfå ålderstillägg så avpassat att lönen jämte ålderstillägget uppgår till nämnda belopp, dock att ålderstillägget icke i något fall får överstiga 500 kronor (6 §). Vad genom donation av enskild tillförsäkrats innehavare av prästerlig tjänst i syfte att bereda denne särskild förmån utöver lönen skall oavkortat komma samme tjänst innehavare till godo (7 §). — Enligt 10 § kan församling, under förutsättning av Kungl. Maj:ts fastställelse av beslutet, höja prästs lön.

Å den kontanta lön, som i enlighet härmed blivit bestämd för kyrkoherde och komminister, skall — i anledning av nådårsrättens upphörande — från och med den 1 maj 1927 utgå lönetillägg, motsvarande 1,5 procent av den fastställda lönen, ålderstillägg inberäknat. Detta lönetillägg motsvaras av den förhöjda avgift till prästerskapets änke- och pupillkassa, som från nyssnämnda dag skall erläggas såsom grund för förhöjd pension för änkor och omyndiga barn. (Lag den 17 december 1926, nr 526).

På grund av lag den 21 november 1925 (nr 455) kan Kungl. Maj:t åt kyrkoherdar och komministrar i vissa delar av Härnösands och Luleå stift tilldela ett särskilt tillägg till lönen (ödebygdstillägg). Ödebygdstilläggen utgå med 800, 1,000 eller 1,200 kronor.

Enligt 11 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning beredes kyrko-

herde och komminister fri bostad genom upplåtelse av prästgård, varom i ocklesiastik boställsordning sägs. Denna prästgård, till vilken bör, om hinder ej möter, höra erforderligt område till trädgård, bygges och underhålles av pastoratet. I händelse fri bostad ej kan beredas åligger det pastoratet att gälda hyresersättning, som Kungl. Maj:t fastställer till beloppet.

Jämte ovannämnda förmåner är, jämlikt nyssnämnda 11 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning, vederbörande tjänst innehavare berättigad att å löneboställe, när tillgång därtill finnes, avgiftsfritt men på egen bekostnad efter Konungens bestämmande bekomma ved och brännrotv till husbehov. I varje särskilt fall, där löneboställe anses lämna tillgång till bränsle för tjänst innehavare, upptages bestämmelse därom i löneregleringsresolutionen. Där sådan tillgång ej finnes, plägar i det i 4 § omförmälda, här ovan berörda fyllnadsbeloppet om möjligt inräknas ett belopp motsvarande rotvärdet å det vedvirke, tjänst innehavaren varit berättigad utfå å löneboställes skog, om tillgång funnits.

Bestämmelserna om ersättning för skjuts i tjänst ärenden torde kunna här förbigås, enär denna ersättning icke innefattar någon löneförmån i egentlig bemärkelse.

Utöver ovan angiva löneförmåner kan ordinarie präst under vissa förutsättningar åtnjuta särskild ersättning för annan prästerlig tjänstgöring (lag den 16 maj 1924, nr 196, angående ändrad lydelse av 6 § 8 mom. i lagen den 9 december 1910, nr 141 s. 37, om kyrkofond).

Inom det tjänstgörande *extra ordinarie prästerskapet* kunna urskiljas fyra särskilda grupper befattningshavare, nämligen 1) de s. k. ständiga adjunkterna eller de som avses i 14 § 3 mom. löneregleringslagen, 2) stifts- och kontraktsadjunkter m. fl., anställda i nyreglerade pastorat på grund av stadgandet i 6 § 8 mom. kyrkofondslagen, 3) pastoratsadjunkter m. fl., anställda i oreglerade pastorat och 4) adjunkter i egentlig mening.

De egentliga adjunkterna och de s. k. ständiga adjunkterna skola enligt 12 § löneregleringslagen såsom löneförmåner åtnjuta — förutom viss skjuts och resersättning — dels bostad och vivre, dessa förmåner utgående in natura eller under vissa förutsättningar i penningar, dels ock årligt adjunkt-arvode jämte särskilt arvode vid vikariat, allt enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t därom meddelar. För fall, då adjunkt tjänstgör vid två ordinarie befattningar, äro särskilda bestämmelser meddelade. De föreskrifter, som sålunda skulle meddelas av Kungl. Maj:t, hava utfärdats genom ovannämnda förordning den 18 april 1914 jämte däri senare vidtagna ändringar.

Genom denna förordning regleras de egentliga adjunkternas avlöning (liksom ersättningen för ordinarie präst som biträder eller vikarierar för annan). Arvodet för de ständiga adjunkterna samt för stifts- och kontraktsadjunkterna fastställs i varje särskilt fall, för de förra genom den resolution, varigenom lönerna regleras för prästerskapet i det pastorat, där

adjunkten är anställd, och för stifts- och kontraktsadjunkterna genom det beslut, varigenom deras anställande medgives.

Ödebygdstillägg, varom ovan förmålt, tilldelas ock extraordinarie prästmän som tjänstgöra i förberörda delar av Härnösands och Luleå stift.

Pastoratsadjunkterna, vilkas antal förminskas i mån av löneregleringsarbetets fortgång, torde kunna här förbigås.

Vad angår kontraktsprostarna äger enligt 17 § löneregleringslagen Kungl. Maj:t för dem fastställa arvode, fördelat i grundbelopp, utgörande 150 kronor för en var av dem, och fyllnadsbelopp, som enligt lagens närmare bestämmande lämpas efter antalet pastorat inom kontraktet och kontraktets areal i land.

Till de i enlighet med ovannämnda grunder bestämda lönerna komma sedan några år tillbaka andra kontanta lönebelopp, vilkas utgående är beroende på årliga beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Den betydande fördyring i levnadskostnaderna, som under världskriget och de närmast därefter följande åren i stigande grad gjorde sig gällande och som ännu till icke ringa del kvarstår, gav nämligen i första hand för statens tjänstemän och i anslutning därtill även för prästerna anledning till förhöjning i den befattningshavarna eljest tillkommande avlöningen.

Till en början avsågo dessa löneförhöjningar att lindra det tryck, som den omedelbart av krigstids- och de i samband därmed stående kristidsförhållandena föranledda dyrtiden utövat på löntagarna. För detta ändamål beviljades krigstids-, sedermera *dyrtidstillägg* att utgå jämte den vanliga avlöningen. Sådana lönetillägg, som växlat med det växlande prisläget, utgå fortfarande. Vad angår de präster, vilka fått sina löneförhållanden reglerade enligt 1910 års prästerliga lönelagar, återfinnas de grundläggande bestämmelserna i lagen den 30 augusti 1918 (nr 724) angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner samt lagen den 19 november 1920 (nr 844) angående dyrtidstillägg åt kontraktsprostar, till vilka ansluta sig de verkställighetskungörelser, Kungl. Maj:t i överensstämmelse med de av riksdagen tid efter annan fattade besluten utfärdat.

De nu gällande närmare bestämmelserna om prästernas dyrtidstillägg återfinnas i kungörelsen den 18 juni 1927 (nr 294) angående dyrtidstillägg åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, vartill komma vissa särbestämmelser, nämligen för extra ordinarie prästmän, vilka åtnjuta sjukledighetsarvode.

Enligt förstnämnda kungörelse äga följande prästerliga befattningshavare uppbära dyrtidstillägg, nämligen: kyrkoherdar och komministrar, för vilka lönereglering, fastställd enligt lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning, trätt i tillämpning; s. k. ständiga adjunkter i ny-



reglerade pastorat; adjunkter i egentlig bemärkelse; stifts- och kontraktsadjunkter m. fl., där ej Kunql. Maj:t för särskilt fall annorlunda förordnat, samt kontraktsprostar.

Till dessa prästmän utgår dyrtidstillägget under form av *procentuellt tillägg*, utgörande 32 procent av de med befattningen i fråga förenade kontanta avlöningsförmånerna, dock högst å 7,800 kronor, varjämte till befattningshavare, vilken vid ingången av ecklesiastikåret på grund av försörjningsplikt underhöll barn under 16 års ålder, utgår ett fast tillägg av 60 kronor för år räknat för varje dylikt barn, s. k. *barntillägg*.

Grunderna för bestämmandet av dyrtidstillägg till de i tjänst varande prästerna hava så nära som möjligt anslutit sig till vad som varit gällande i fråga om statens befattningshavare. Av orsaker, beträffande vilka torde kunna hänvisas till den redogörelse, som lämnas i det vid propositionen nr 95 till 1928 års riksdag fogade statsrådsprotokollet, s. 11, har dock ansetts skäligt att procenttalet för prästerna sattes något lägre än det som gäller vid uträknandet av det statstjänstemännen tillkommande dyrtidstillägget. Numera är skillnaden 3 enheter. Ovannämnda för prästerna bestämda procenttal 32 motsvarar alltså för statstjänstemännens del procenttalet 35, efter vilket procenttal dyrtidstillägget utgår då indextalet för levnadskostnadsökningen är 170 eller 171.

Genom ovannämnda krigstidsunderstöd och dyrtidstillägg tillgodosågs emellertid icke befattningshavarnas behov av löneförhöjning till mötande av den normalt fortgående prisstegring, som ägt rum under tiden efter det år, vars prisleghållanden varit normerande för avlöningen. Efter hand vidtogos åtgärder, först för statstjänstemännen och därefter för prästerna, för att bereda befattningshavarna den ökning i avlöningen, som erfordrades för att lindra även det tryck, som hade sin grund i omförmälda normalt fortgående prisstegring.

Sålunda genomfördes exempelvis genom beslut vid 1918 års lagtima riksdag provisoriska löneregleringar för kommunikationsverken att gälla från och med ingången av år 1919. Beträffande övriga befattningshavare inom den civila statsförvaltningen beviljades av 1919 års riksdag *tillfällig löneförbättring* under samma år.

Vad prästerna angår ordnades deras rätt till tillfällig löneförbättring genom ovan omförmälda lag den 19 november 1920 jämte de därpå grundade, tid efter annan utfärdade kungörelserna angående lagens tillämpning. Vid bestämmandet av beloppet av den tillfälliga löneförbättring, som tillerkändes prästerna, utgick man från den förutsättningen, bland andra, att de löner, som tillföle prästerna enligt 1910 års lagstiftning, hänförde sig till samma prisnivå, som varit bestämmande för de löneregleringar för statens befattningshavare, vilka genomförts under början av 1900-talet. Även vid bestämmandet av denna löneförmån beräknades ökningen något lägre för prästerna än för statstjänstemännen.

Enligt den ännu gällande kungörelsen den 20 juni 1924 (nr 311) med däri senare vidtagen ändring skall den tillfälliga löneförbättringen till kyrkoherde och komminister utgå med 650 kronor, om den reglerade lönen icke uppgår till 4,000 kronor, med 700 kronor, om den kontanta lönen uppgår till 4,000 kronor men icke till 5,500 kronor, med 750 kronor, om den kontanta lönen uppgår till 5,500 kronor men icke till 7,000 kronor samt med 800 kronor, om den kontanta lönen uppgår till eller överstiger 7,000 kronor.

Till ständigt adjunkt och adjunkt i egentlig bemärkelse utgår löneförbättringen med 15 procent å adjunktsarvodet, dock högst 300 kronor. För stifts- och kontraktsadjunkt utgör löneförbättringen 15 procent å det fastställda arvodet, dock högst 470 kronor.

*Kontraktsprost* äger såsom löneförbättring uppbära ett belopp, motsvarande 25 procent å prostarvodet.

Dyrtidstillägg får åtnjutas även å den tillfälliga löneförbättringen.

*Avlöningens  
bestridande.*

Angående skyldigheten att bestrida de till prästerskapet utgående kontanta lönerna gälla följande bestämmelser.

De för kyrkoherdar och komministrar fastställda lönerna ävensom ersättningar och arvoden till de så kallade ständiga adjunkterna bestridas med avgifter, som med viss närmare angiven begränsning utdebiteras inom pastoraten, samt med vissa andra till pastoratens förfogande ställda inkomster, varjämte kyrkofonden, på sätt nedan säges, under viss förutsättning har att därtill bidra.

De närmare bestämmelserna i angivna hänseenden äro meddelade i 19 och 21 §§ löneregleringslagen, sådana de lyda enligt lagar den 17 december 1926 (nr 531) och den 28 september 1928 (nr 397), av vilka paragrafer den förra huvudsakligen stadgar följande:

Till bestridande av ifrågavarande löner, ersättningar och arvoden skola, i den mån sådant erfordras, i nedan nämnd ordning användas: 1) församlingsavgifter till belopp ej överstigande 3 öre för varje helt eller påbörjat tiotal kronor av hela det inkomstbelopp, för vilket allmän kommunalskatt skall inom pastoratet utgöras, 2) arrenden av ecklesiastiska löneboställen med vissa angivna undantag, 3) avgälder av lägenheter, avsöndrade eller upplåtna från boställen, som nyss sagts, ränta å medel, som vid försäljning eller avstående för allmänt behov erhållits för sådant boställe eller del därav, ävensom övriga till avlöning av prästerskapet i pastoratet avsedda medel, med undantag av sådana, vilka skola tillgodokomma viss tjänst innehavare utöver lönen eller ingå till kyrkofonden, 4) skogsförsäljningsmedel, utgående med ett efter vissa grunder fastställt belopp, samt 5) ytterligare församlingsavgifter till erforderligt belopp.

Beträffande kyrkofondens bidragsskyldighet är i 21 § föreskrivet att, för oförmälda ändamål såsom församlingsavgifter utdebiterats sammanlagt större belopp än som motsvarar 6 öre för varje helt eller påbörjat tiotal

kronor av pastoratets hela inkomstbelopp, skall ersättning av kyrkofondens medel beredas pastoratet för det överskjutande beloppet utom beträffande lönebelopp, som församling särskilt förbundet sig att utgöra.

På grund av bestämmelser i vederbörande lagar gäldas omförmälda löne-tillägg av 1,5 procent av lönen, ödebygdstillägg, tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg på enahanda sätt i samma ordning som det i den reglerade lönen ingående kontanta beloppet.

Ålderstillägg gäldas av kyrkofonden. Hyresersättning betalas av pastoratet, utan rätt till bidrag från kyrkofonden.

I avseende å sättet för bestridande av avlöningen för det extra ordinarie prästerskapet gäller att, såsom nyss sagts, avlöningen för de så kallade ständiga adjunkterna utgår efter samma grunder som det ordinarie prästerskaps löner. Avlöningen för de extra ordinarie präster, som äro hänförliga till gruppen stifts- och kontraktsadjunkter m. fl., gäldas av kyrkofonden. De som pastoratsadjunkter och dylikt i oregerade pastorat anställda extra ordinarie prästerna kunna här lämnas å sido. Vad angår de extra ordinarie präster, som i egentlig mening äro adjunkter eller vikarier, stadgas huvudsakligen följande. Bostad och viver ävensom skjuts i tjänstären den tillhandahålles adjunkten av den präst, till vilkens biträde han är anställd eller vilkens tjänst han uppehåller. Adjunktsarvode, inbegripet ålderstillägg, gottgöres av kyrkofonden. Vikariearvode gäldas av den, som uppbar de med den ordinarie tjänsten förenade inkomsterna.

Vad slutligen angår det kontraktsprostarna tillkommande arvodet, gäldas detta av kyrkofonden.

Rörande resultatet av lönerogleringsarbetet — vilket fortgått under mer än 15 år och nu är avslutat så när som beträffande ett fåtal pastorat — hava kammarkollegiet och statskontoret i nedannämnda, den 10 juni 1927 avgivna utlåtande meddelat vissa uppgifter. Då dessa uppgifter äro jämförelsevis fär-ska, har jag ansett mig kunna begagna mig av dem för att här nedan söka giva en åskådlig bild av resultatet. De förskjutningar i de i uppgifterna meddelade siffrorna, som föranletts av sedermera fattade beslut i lönerogleringsfrågor — nya lönerogleringars fastställande, provisoriska lönerogleringars ersättande av definitiva, ändringar i fastställda lönerogleringar — eller må följa av beslut, som ytterligare komma att meddelas i sådana ärenden, kunna antagas bliva jämförelsevis obetydliga.

Berörda uppgifter innefattas i två tabeller, utvisande antalet kyrkoherdar och komministrar i de med löneroglering enligt 1910 års lag försedda pastoraten samt summan av deras *reglerade* löner, antalet sådana präster inom vissa lönegrupper ävensom medelbeloppet för dels kyrkoherde- och dels komministerslönerna. Därjämte hava upptagits de löner, som enligt upprä-tade förslag beräknats för prästerskapet i ännu oregerade pastorat. Vid tabellernas uppgörande hava tillämpats den indelning och organisation samt

*Löneroglerin-gens resultat.*

de löner, vilka bestämts enligt lönereglering fastställd före den 1 maj 1927, därvid i sådana fall, där det förelåg såväl provisorisk eller interimistisk lönerreglering som definitiv lönerreglering, den senare följts även om den ännu ej trätt i tillämpning.

Av berörda sammandragstabeller, av vilka avskrifter torde få fogas vid detta protokoll, inhämtas, bland annat, beträffande *kyrkoherdarna* att medellönen är för de reglerade 5,461 och, om de beräknade lönerna för de oreglerade medtagas, 5,495 kronor, att av lönerna omkring 36 % (35 1/2 %) ligga under 5,000 kronor och 30 % (29 1/2 %) uppgå till 5,000 eller högst 5,499 kronor samt 33 1/2 % (34 1/2 %) uppgå till 5,500 kronor eller däröver samt beträffande *komministrarna* att medellönen är 3,667 kronor (3,714 kronor), att av lönerna omkring 21 1/2 % (21 %) ligga under 3,000 kronor och 29 % (28 %) uppgå till 3,000 eller högst 3,499 kronor samt 49 % (51 %) till 3,500 kronor eller däröver.

Genom den tillfälliga löneförbättringen och det procentuella dyrtidstillägget, detta senare beräknat efter det senast tillämpade procenttalet 32, förhöjas lönerna sålunda att

en reglerad lön av 2,500 kronor utgår med 4,158 kronor
» » » » 3,000 » » » 4,818 »
» » » » 3,500 » » » 5,478 »
» » » » 4,000 » » » 6,204 »
» » » » 4,500 » » » 6,864 »
» » » » 5,000 » » » 7,524 »
» » » » 5,500 » » » 8,250 »
» » » » 6,000 » » » 8,910 »
» » » » 6,500 » » » 9,570 »
» » » » 7,000 » » » 10,296 »
» » » » 7,500 » » » 10,796 »
» » » » 8,000 » » » 11,296 »

I ovannämnda siffror ingår ej värdet å den fria bostaden eller andra eventuella naturaförmåner, likasom det fränsetts att en del präster fått i förekommande fall tillgodoräkna sig procentuellt dyrtidstillägg på ålders-tillägg, hyresersättning och skjutserättning. Förut omförmälda lönetillskott av 1,5 procent av reglerade lönen, motsvarande den ökade avgiften till prästerskapets änke- och pupillkassa, ävensom förekommande ödebygdstillägg hava likaledes lämnats utom räkningen.

Arvodetsbeloppen åt de egentliga adjunkterna äro enligt adjunktsavlöningsförrordningen, såsom hithörande bestämmelser lyda enligt kungörelsen den 17 december 1926, fastställda till 1,200 kronor och för det fall att adjunkten vunnit delaktighet i änke- och pupillkassan, 1,260 kronor, med rätt i båda fallen till två ålderstillägg, vardera å 300 kronor.

För de ständiga adjunkterna hava arvoden i löneregleringsresolutionerna

bestämts till olika belopp, varierande från 1,500 kronor till 2,500 kronor, fränsett den förut omförmälda 1,5 procentsförhöjningen, vartill kunna komma två ålderstillägg å 300 kronor. De till ständig adjunkt utgående ersättningarna för bostad och viver bestämmas av vederbörande domkapitel och fastställas till skiftande belopp efter förhållandena på orten.

Arvodet har bestämts för sju kontraktsadjunkter och två stiftsadjunkter i Luleå stift till 3,000 kronor, för två stiftsadjunkter i Visby stift till 1,800 kronor och för två stiftsadjunkter i Lunds stift till 2,300 kronor, i samtliga fallen med rätt till två ålderstillägg å 300 kronor. Stiftsadjunkterna i Visby och Lunds stift åtnjuta tillika ersättning för bostad och viver, de förra med 3,600 kronor och de senare med 2,500 kronor. Samtliga adjunkterna äro berättigade till rese- och traktamentsersättning med undantag av stiftsadjunkterna i Visby stift, vilka uppbara endast reseersättning.

Med tillägg av de olika löneförmånerna — ersättningen för bostad och viver för egentliga och ständiga adjunkter beräknad förslagsvis — komma extraordinarie präster att erhålla följande avlöning:

	Arvode	Ålders- tillägg	Tillfällig löneför- bättring	Dyrtids- tillägg 32 %	Summa	Ersätt- ning för bostad och vivre	Summa
Egentlig adjunkt	1,200	—	180	441	1,821	1,800	3,621
»	1,200	600	270	662	2,732	1,800	4,532
Ständig adjunkt	1,500	—	225	552	2,277	2,400	4,677
»	1,500	600	300	768	3,168	2,400	5,568
»	2,500	—	300	896	3,696	2,700	6,396
»	2,500	600	300	1,088	4,488	2,700	7,188
Stiftsadjunkt	1,800	—	270	662	2,732	3,600	6,332
»	1,800	600	360	883	3,643	3,600	7,243
»	2,300	—	345	846	3,491	2,500	5,991
»	2,300	600	435	1,067	4,402	2,500	6,902
»	3,000	—	450	1,104	4,554	—	—
»	3,000	600	470	1,302	5,372	—	—

Kontraktsprestarnas arvoden utgöra lägst 180 kronor och högst 870 kronor.

Som förut nämnts äro den tillfälliga löneförbättringen och dyrtidstillägget löneförmåner, som icke blivit prästerskapet på stadigvarande sätt tillerkända utan efter hänvändelse till riksdagen för varje gång beviljats för ett ecklesiastikår i sänder. I skrivelse den 31 maj 1923 framhöll kyrkofonds-kommittén, att det numera syntes vara av omständigheterna påkallat att den tillfälliga löneförbättringen icke vidare skulle behöva göras till föremål för årligen återkommande behandling av Kungl. Maj:t och riksdagen. Kommittén framlade därför förslag därom att den tillfälliga löneförbättringen måtte, i anslutning till vad som skett beträffande det stora flertalet grupper av statens befattningshavare, få ersättas med en stadigvarande förhöjning i avlöningen.

*Den tillfälliga löneförbättringens utbytande mot mera stadigvarande avlöningsform.*

Kyrkofondskommittén anförde härutinnan — efter en erinran om de provisoriska löneförhöjningarna — bland annat följande. Snart nog hade man emellertid skridit till att på ett definitivt sätt för statens befattningshavare neutralisera den minskning i lönernas realvärde, som blivit följden av den normalt fortgående prisstegringen. Härvid hade man ej nöjt sig med att föra upp avlöningen till prisnivån vid krigets utbrott — 1914 års nivå — utan vidtagit sådan genomsnittlig höjning av de dessförinnan fastställda definitiva lönerna, som motsvarades av den stegring levnadskostnaderna antagits även efter nämnda tid ytterligare skola hava undergått, därest normala förhållanden varit rådande. I det i sådant avseende normerande, år 1919 fastställda avlöningsreglementet för kommunikationsverken hade nämligen tagits till utgångspunkt det prisläge, som, att döma av stegringarna i levnadskostnaderna under åren närmast före världskrigets utbrott, skulle under normala förhållanden varit rådande i början av 1920-talet. Enahanda skäl, som föranlett beviljandet åt stora grupper statstjänstemän av sådan löneförhöjning, som senast sagts, måste vara gällande även för prästerna. På grund av lagens egna bestämmelser hade den tillfälliga löneförbättringen i själva verket fått karaktären av en bestående löneförmån. Prästernas ifrågavarande behov av löneförbättring syntes böra tillgodoses genom fasta lönetillskott till lönen, vilka, utan att rubba de nuvarande grunderna för det prästerliga lönesystemet, beredde prästerna en löneförhöjning, jämförlig med den statens befattningshavare i motsvarande lönelägen erhållit, men som syntes böra sättas något lägre än för statstjänstemännen. På anförda skäl uttalade kommittén sig för att den löneförhöjning, som alltså borde ersätta den tillfälliga löneförbättringen och som tillika skulle ersätta en del av dyrtidstillägget, måtte, med iakttagande av att befattningshavarna indelades i ett så litet antal grupper som möjligt, bestämmas till 1,600 kronor om den reglerade lönen understeg 4,000 kronor, till 1,800 kronor om lönen uppginge till 4,000 kronor men icke till 6,000 kronor samt till 2,000 kronor om lönen uppginge till eller överstege 6,000 kronor. Efter vad kommittén framhöll kunde med den sålunda föreslagna avlöningen ej undvikas, att för de lägst avlönade inom varje grupp förändringen medförde någon löneförhöjning, men kommittén hade ansett detta förhållande stå i god överensstämmelse med den beträffande statstjänstemännen givna förebilden.

Kyrkofondskommittén, som ansåg att de skäl, som talade för att för kyrkoherdar och komministrar utbyta den tillfälliga löneförbättringen mot stadigvarande sådan, gällde även för det extraordinarie prästerskapet och för kontraktsprostarna, föreslog bestämmelser av motsvarande beskaffenhet för dessa präster.

I fråga om sättet för den fasta löneförbättringens utgörande ansåg kommittén den böra gäldas på samma sätt och i samma ordning som den tillfälliga löneförbättringen.

Kommittén — efter vars mening även emeriti borde beviljas fast löneförbättring — framlade i sitt förberörda utlåtande förslag dels till lag angående löneförbättring åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. fl. prästmän samt åt emeriti, dels ock till kungörelse om löneförbättring åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster ävensom åt emeriti m. m.

Över kyrkofondskommitténs ifrågavarande framställning hördes till en början statskontoret och kammarkollegiet. Den avstyrktes av majoriteten inom statskontoret men tillstyrktes av kammarkollegiet och av en minoritet inom statskontoret.

Den av kyrkofondskommittén sålunda väckta frågan om den tillfälliga löneförbättringens utbytande mot sådan av stadigvarande beskaffenhet har numera kommit i ett väsentligt förändrat läge därigenom, att den kombinerats med väckt fråga om beredande av viss löneförhöjning åt prästerskapet.

Tid efter annan hava till Kungl. Maj:ts inkommit framställningar om beredande åt prästerskapet av förbättrade avlöningsförmåner utöver vad prästerskapet nu åtnjuter.

*Fråga om löneförhöjning.*

Bland annat har kyrkomötet i skrivelse den 4 november 1925, nr 39, väckt förslag härutinnan. Genom berörda skrivelse har till Kungl. Maj:ts åtgärd hänskjutits ett komplex av olika frågor berörande detta område. I främsta rummet har kyrkomötet anhållit det täcktes Kungl. Maj:ts efter verkställd utredning låta skyndsamt utarbeta och för riksdagen samt kyrkomötet framlägga förslag till sådan ändring av nu gällande bestämmelser rörande prästerskapets avlöning, att utan rubbning av grunderna för tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg lönen för kyrkoherde och komminister höjdes med 1,000 kronor eller på annat sätt motsvarande löneförbättring bereddes nämnda befattningshavare. Vidare föreslogs, bland annat, beredande åt prästerskapet av ålderstillägg och av semester.

Kyrkomötets skrivelse den 4 november 1925.

Över kyrkomötets berörda skrivelse hava utlåtanden inhämtats av samtliga domkapitel, Stockholms stads konsistorium, länsstyrelserna samt överståthållarämbetet ävensom kammarkollegiet och statskontoret samt 1927 års prästlöneregleringssakkunniga, vilka sakkunniga därvid tillika hade att yttra sig över kyrkofondskommitténs ovan berörda framställning den 31 maj 1923.

Skrivelser i ämnet hava även inkommit från de till möte år 1928 församlade biskoparna samt från allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse, från Västerås stifts prostkonvent och från Visby stifts prästsällskap.

Kammarkollegiet och statskontoret hava i sitt den 10 juni 1927 gemensamt avgivna utlåtande sammanknutit kyrkomötets förslag om beredande åt prästerskapet av löneförhöjning med kyrkofondskommitténs av kammar-

kollegiet i utlåtande den 22 december 1924 i huvudsak tillstyrkta förslag rörande den tillfälliga löneförbättringens utbytande mot fast sådan.

Slutligen hava i ett antal den 31 januari 1929 till Kungl. Maj:t ingivna lika lydande ansökningar kyrkoherden Axel Garfvé jämte 97 kyrkoherdar och komministrar från olika stift anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes i samband med proposition om allmän löneförbättring för svenska kyrkans prästerskap även framlägga proposition till årets riksdag om ett ålderstillägg åt kyrkoherdar och komministrar i huvudsaklig överensstämmelse med 1925 års kyrkomötes beslut.

Departementschefen.

Bland omförmälda av kyrkomötet väckta frågor synas vissa vara av beskaffenhet att icke lämpligen böra upptagas till behandling förrän i sammanhang med den allmänna revision av de nu gällande prästlöneförfattningarna med flera ämnen, som omhänderhaves av ovannämnda 1927 års prästlönerogleringssakkunniga. Till dessa frågor hänför jag det av kyrkoherden Garfvé och hans medsökande understödda förslaget om beredande åt prästerskapet av ålderstillägg. Kyrkomötets berörda förslag — vilket blivit avstyrkt av ämbetsverken — avser emellertid ej införande av ålderstillägg i vanlig bemärkelse utan innebär att de lägst avlönade kyrkoherdarna och komministrarna skulle efter viss tids tjänstgöring ur kyrkofonden utfå ett tillägg, så avpassat att den reglerade lönen jämte tillägget uppginge till vissa angivna belopp, nämligen 3,500 kronor för komminister och 5,000 kronor för kyrkoherde. Ett ålderstillägg i denna form är att betrakta som en höjning i vissa fall av lönens minimibelopp. Det med förslaget avsedda syftet synes mig bliva skäligen tillgodosett därest den löneförhöjning, varom nu är fråga, beviljas prästerskapet. Frågan om beredande av löneförhöjning åt prästerskapet åter läser kunna lösas oberoende av den omfattande revisionsfrågan; och då den synes vara av behjärtansvärd beskaffenhet, har jag ansett mig böra framlägga den till Kungl. Maj:ts övervägande i sammanhang med det av kyrkofondskommittén väckta förslaget.

Behovet av löneförhöjning.

I den till kyrkomötet avgivna motion, nr 46, som ligger till grund för kyrkomötets ovannämnda skrivelse, i vad den avser löneförhöjning åt prästerskapet, har anförts bland annat följande:

Det hade visat sig att lagen om reglering av prästerskapets avlöning, under allt erkännande av dess goda avsikter och fördelar, i vissa fall vore förenad med stora bristfälligheter. Tid efter annan hade därför framställningar gjorts om partiella ändringar i lagen. Genom beviljandet åt prästerskapet av tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg hade lagens brister icke avhjälpits, och dessa bleve helt naturligt år efter år allt svårare att bära för dem, som lede under dem. Särskilt finge beaktas, att grundlönen vore bestämd efter förhållandena vid århundradets början, därigenom hade lönen ända från början av lagens tillämpning varit för låg och, även om man medräknat den löneförbättring och det dyrtidstillägg, som sedermera bevil-



jats och som kompenserade den förändring, som inträtt efter år 1914, så hade, kunde man säga, prästerskapet aldrig erhållit den anständiga bärgning, som i lagen avsetts, och gällde detta i alla lönegrader från den lägsta till den högsta, mest den förstnämnda.

För egen del anförde kyrkomötet följande:

I den nu till behandling föreliggande motionen har framhållits, att svenska kyrkans prästerskap befinner sig i en svår ekonomisk ställning till följd av det för prästerskapet gällande avlöningssystemet. Riktigheten av vad som anförts härom lärer icke kunna med fog bestridas. Kyrkomötet anser det därför vara en angelägenhet av synnerlig vikt, att de rådande missförhållandena varda på ett verksamt sätt avhulplna. Den närmast till hands liggande vägen att nå detta mål anser kyrkomötet liksom motionären vara att höja det i lagen bestämda grundbeloppet för såväl kyrkoherde som komminister med ett belopp, vilket, om hjälpen skall hava den åsyftade verkan, icke skäligen kan sättas lägre än till 1,000 kronor för varje tjänst. Och denna löneförhöjning bör ske utan minskning vare sig av den redan utgående tillfälliga löneförhöjningen eller av dyrtidstillägget, liksom den ock bör komma sådana befattningshavare till del, vilka redan nu uppnått eller närmat sig de i 5 och 6 §§ i prästlönererlingslagen fastställda maximibeloppen; bestämmelserna i dessa delar böra därför jämväl underkastas revision.

Det är enligt kyrkomötets förmenande högeligen av nöden, att åtgärder för sådan löneförbättring omedelbart vidtagas. Att uppskjuta frågan härom, till dess vid nu gällande lönererlingsperioders utgång tiden må vara inne för en allmän revision av prästlönererlingslagarna, är, med hänsyn till icke blott det svåra betryck, vari många präster leva, utan ock i allmänhet till oförmånligheten i det hela av den på förhållandena vid sekelskiftet byggda lönererlingen, icke tillrådligt.

Av de ortsmyndigheter, som yttrat sig i förevarande fråga, har allenast länsstyrelsen i Kopparbergs län uttalat sig mot bifall till förslaget, därvid länsstyrelsen, under hänvisning till att prästerna åtnjöte såväl löneförbättring som dyrtidstillägg, tillagt att det undandroge sig länsstyrelsens bedömande huruvida lönerna allt från början varit för låga. Två länsstyrelser — i Blekinge och i Örebro län — hava ställt sig tveksamma i frågan om en allmän löneförbättring kunde ske under gällande lönererling. Länsstyrelsen i Malmöhus län har väl förmått sig hava en känsla av att prästerskapet vore svagare avlönat än andra befattningshavare i allmän tjänst; men då länsstyrelsen ej vore i stånd att närmare belysa kyrkofondens ekonomiska ställning, har länsstyrelsen förklarat, att länsstyrelsen ej vågade vidare utlåta sig. Länsstyrelsen i Jämtlands län har som sin mening uttalat, att den verkliga avlöningen till prästerskapet enligt den nya lagstiftningen blivit lägre än som överensstämde med de betydelsefulla uppgifter det hade att ombesörja och den ställning i samhället dessa uppgifter sedan gammalt ansetts och allt fortfarande ansåges böra kräva. Samtliga övriga myndigheter hava tillstyrkt bifall till kyrkomötets hemställan i nu förevarande del eller förklarat sig icke hava något att erinra däremot. Ur de avgivna yttrandena torde få återgivas följande:

Länsstyrelsen i Stockholms län: De föreliggande uttalandena om prästerskapets ekonomiska betryck på grund av det gällande avlöningssystemet syntes icke kunna bestridas. Länsstyrelsen i Jönköpings län: De fastställda lönebeloppen vore aldeles otillräckliga. Den förbättring, som vunnits genom tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg vore ej tillräcklig. Allmänt känt vore att flertalet präster levde under mycket tryckta ekonomiska förhållanden. Länsstyrelsen i Kristianstads län: Prästerskapet befunde sig ovedersägligen i ekonomiskt betryck. Länsstyrelsen i Hallands län: Nuvarande löner vore låga och förhöjning påkallad, särskilt beträffande komministrarna. Länsstyrelsen i Älvsborgs län: I jämförelse med flertalet andra befattningshavare i allmän tjänst med motsvarande utbildning och kompetens vore prästerskapet i stort sett betydligt lägre avlönat, framför allt komministrar och adjunker. De svåra ekonomiska förhållanden, varunder det lägre prästerskapet sedan länge lidit, erkändes allmänt vara en väsentlig orsak till att allt färre utbildade sig för den prästerliga banan. Länsstyrelsen i Västmanlands län: De nya avlöningsbestämmelserna hade på sin tid inneburit en ej ringa vinst för det svagast avlönade prästerskapet; men å andra sidan hade lönestandarderna särskilt för kyrkoherdarna i de stora pastoraten blivit väsentligen nedpressad. Alltjämt stode de prästerliga minimilönerna avgjort under de löner, som numera bestodes med prästerskapet jämförbara andra befattningshavare. Länsstyrelsen i Norrbottens län: Pästerskapets löner, fastställda vid en ogynnsam tidpunkt, hade i 1910 års lagstiftning blivit mycket knapphändigt tillmätta. Överståthållarämbetet: Erforderligheten av förbättring av prästerskapets ekonomiska förhållanden torde från så gott som alla håll erkännas. Prästerskapet befunde sig nu på högre kulturell ståndpunkt än för 50 år sedan, och detta födde andra levnadsbehov. Det svåraste för prästen på landet vore nu att bereda sina söner erforderlig uppfostran. Domkapitlet i Växjö: Med den kännedom domkapitlet hade om ställningen bland prästerna underströke domkapitlet kraftigt behovet av en löneförhöjning intill 1,000 kronor för kyrkoherde och komminister. Domkapitlet i Luleå: Nuvarande löner regleringar måste i ljuset av nuvarande tidsförhållanden och i jämförelse med de löneförmåner, som beviljats andra grupper tjänst innehavare, framstå såsom synnerligen otillfredsställande. Även med tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg måste hela grupper präster med sina familjer åtnöja sig med en bärning, som ej stode i rimlig proportion till utbildnings- och levnadskostnaden, avsevärt sänkt prästens sociala ställning samt oskäligt förminskat hans förmåga att bistå fattiga och betryckta och, sist men icke minst, försvårade en tillräcklig och nöjaktig rekrytering av de församlingsvårdande krafterna.

Kammarkollegiet och statskontoret.

Kammarkollegiet och statskontoret yttra i utlåtandet den 10 juni 1927, så vitt angår frågan om de prästerliga lönernas otillräcklighet, huvudsakligen följande:

Såsom av kyrkomötets skrivelse framgår har icke vare sig motionären eller kyrkomötet närmare redogjort för de skäl, varpå de grunda sin uppfattning om otillräckligheten av de nuvarande avlöningsvillkoren för prästerskapet. De utgå från att knappheten i avlöningen vore ett känt och erkänt faktum. Motionären anser sig kunna fastslå att prästerskapet aldrig, även med inberäkning av tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg, erhållit den anständiga bärning, som i löneruleringslagen avsetts, samt att

det med tiden blivit alltmera uppenbart, att prästerna levde under sådana ekonomiska förhållanden, som icke motsvarade deras kall och utbildning och deras ställning i församlingen. Kyrkomötet har instämt häri under förmålan att riktigheten av vad som anförts därom, att svenska kyrkans prästerskap befunne sig i en svår ekonomisk ställning till följd av det för prästerskapet gällande avlöningssystemet, icke kunde med fog bestridas.

Ej heller har angivits på vilken grund den som behöfvig ansedda löneförhöjningen har föreslagits böra bestämmas till 1,000 kronor för varje präst.

Att på ett objektivt sätt ådagalägga vilken avlöning en befattningshavare i en viss ställning bör erhålla för att avlöningen må kunna anses motsvara den levnadsstandard, som befattningshavaren med hänsyn till sin utbildning samt de med hans tjänsteställning förenade kraven ävensom andra på frågans avgörande inverkan omständigheter skäligen kan göra anspråk på, är givetvis ytterst vanskligt. För frågans avgörande torde det subjektiva omdömet bliva av stor betydelse.

Genom de löneförhöjningar, som i form av tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg beviljats prästerskapet — och vilka bestämts med tillämpning i huvudsakligaste delar av samma grunder som gällde för statstjänstemännen — har avsetts att få de av befattningshavarna åtnjutna lönera förflyttade från 1907 års prisnivå till nuvarande prisnivå. Förhåller det sig så, som i ärendet gjorts gällande, att prästerskapets löner nu äro för knappa, måste detta förhållande uppenbarligen bero därpå, att redan de i 1910 års lönereregleringslag angivna lönesatserna voro för låga.

Ett studium av de utredningar och förslag, som föregingo 1910 års riksdags- och kyrkomötesbeslut, ävensom av förhandlingarna i ämnet vid riksdagen och kyrkomötet sagda år ger ett intryck av att man allmänt ansåg sig genom de antagna lönesatserna bereda prästerskapet en efter dåvarande förhållanden skäligen avlöning, om ock enstaka talare, särskilt inom kyrkomötet, framhöllo att för ett icke ringa antal präster lönereregleringen medförde löneminskning och ej heller i sig själv medförde tillräckliga löner.

Någon redogörelse för de grunder, enligt vilka 1910 års lagstiftare framkommit till de beslutade minimilönera för kyrkoherde och komminister — vilka voro högre än de av prästlönereregleringskommittén föreslagna — har icke lämnats. (Jämför kungl. propositionen 1908, nr 88, statsrådsprotokollet sid. 290—292). Sålunda är det ej heller alldeles tydligt, huruvida man vid bestämmande av den prisnivå, till vilken prästerskapets löner förldes genom 1910 års lagstiftning, låtit sig ledas av en strävan att bereda prästerskapet en avlöning motsvarande den, som åtnjöttes av befattningshavare i en ställning, varmed prästerskapets skäligen kunde jämföras. Ej heller synes det fullt klart, i vilken mån man må hava, med utgångspunkt från penningens sjunkande värde, strävat efter att bereda prästerskapet löner till sådant belopp, att de nya lönera realvärde ej understege de äldre lönera.

Den grundläggande utredning, varpå 1910 års prästerliga avlöningssystem vilar, verkställdes av den så kallade prästlönereregleringskommittén, vilken den 19 juni 1903 avgav betänkande och förslag angående reglering av prästerskapets avlöning och därmed sammanhängande frågor. Kommittén hade låtit utföra en omfattande och noggrann utredning angående värdet av varje särskild prästerlig befattningshavares löneinkomster ecklesiastikåret 1896/1897, varmed jämfördes dels de belopp, vartill lönera beräknades då

de fastställdes enligt förordningarna den 11 juli 1862 och den 1 november 1872 (den senare gällande för Stockholm), och dels de belopp, vartill 1896/1897 års lönebelopp uppgingo med tillägg av de intill 1902 beviljade löne-tillskotten från prästerskapets löneruleringsfond. Vidare företogs en jämförelse med de av kommittén förslagsvis beräknade lönebeloppen (se betänkandet sid. CLXXIII—CLXXXVIII samt sid. 157—181 jämte där intagna översiktstabeller ävensom de specifika tabellerna Ser. A tab. 4 och ser. D.) I en not 2 å sid. 162 yttrar kommittén: »Kommittén har trots det icke vara av behovet påkallat att söka anställa *jämförelse* mellan å ena sidan de löneförmåner, som av kommittén föreslagits för prästerliga beställningar, samt å andra sidan de löneförmåner, som åtnjutas av sådana civila ämbets- och tjänstemän, med vilka prästerna skulle kunna jämföras. En dylik jämförelse är dessutom alltid vansklig att genomföra, då inom olika tjänstemannakårer äro rådande särskilda förhållanden ej blott i fråga om tjänstgöringen utan även beträffande tjänst innehavarnes ställning till allmänheten, vilka förhållanden vid lönebestämningen visserligen måste beaktas, men i allmänhet undandraga sig en bestämd värdesättning.» Tillika ansåg kommittén sig emellertid böra ur ett av läroverkskommittén avgivet betänkande av den 8 december 1902 upptaga vad denna kommitté föreslagit i fråga om avlöning för läroverksadjunkter och lektorer.

I yttranden, som avgåvos över prästlöneruleringskommitténs förslag, återfinnes stundom en hänvisning till den avlöning, som åtnjotes av andra befattningshavare. Även eljest, såsom under debatten i riksdagen, uppdrogos sådana jämförelser, utan att det dock synes hava tillerkänts dem någon mera avgörande betydelse.

Vid 1910 års riksdag väcktes i avseende å grunderna för lönernas beräkning icke annan motion än en som avsåg en något gynnsammare beräkning av ålderstilläggen än den i propositionen föreslagna. — Inom utskottet anmäldes ingen avvikande mening avseende höjning av grundbeloppen för kyrkoherde och kommunister (men väl avseende sänkning därav), varemot vissa utskottsledamöter ansett att maximum för det enligt 4 § medgivna fyllnadsbeloppet borde sättas högre än enligt det av Kungl. Maj:t framlagda och slutligen härutinnan antagna förslaget.

Den omständigheten att man vid antagandet av 1910 års prästlöneruleringslagar må hava rätt allmänt föreställt sig att de efter den nya lagens bestämmelser fastställda lönerna med hänsyn till sina belopp skulle komma att bereda varje särskild präst den »anständiga bärgning», varom löneruleringslagen talar i sin 1 §, utesluter givetvis ej att den sedermera vunna erfarenheten kan hava ådagalagt att man härvid räknat miste. Det kan ej antagas att de både nu och tidigare ofta återkommande klagomålen skulle hava saknat reella skäl bakom sig, och ämbetsverken anse därför att en undersökning av frågan icke bör underlåtas.

Såsom i det föregående antytts, är det förenat med vanskligheter att avgöra vilket löneläge prästerna skäligen böra intaga, för att en var av dem må anses hava erhållit en, såsom det uttryckts i den anförda bestämmelsen i 1 § löneruleringslagen, efter tjänstegrad och ämbetsåligganden ävensom levnadskostnaderna i orten eller andra särskilda förhållanden lämpad anständig bärgning. Av vad ovan anförts framgår ävenledes att det ej synes fullt klart huruvida man vid det lagstiftningsarbete, som avslutades genom 1910 års författningar, velat i lönehänseende likställa prästerna med vissa andra befattningshavare. Emellertid torde man vid bedömandet av frågan

om otillräckligheten av de nuvarande prästlönerna icke kunna undgå att jämföra de prästerliga lönerna med lönerna för vissa befattningshavare i statens tjänst — även ehuru man ej vill göra gällande att prästerna böra i lönehänsende mer eller mindre likställas med dessa befattningshavare eller några bland dem. Ämbetsverken hava trots det vara lämpligt att som ett underlag för bedömandet av frågan om de prästerliga lönernas otillräcklighet framlägga *dels* en tablå, betecknad med A, utvisande den avlöning, som, efter olika boningsorter och i förhållande till tjänsteålder, nu åtnjutes av *dels* adjunkter och lektorer vid de allmänna läroverken och *dels* befattningshavarna inom de förra normalgraderna inom statens centrala ämbetsverk (notarie- eller första graden, sekreterare eller andra graden och byråchefs- eller tredje graden), motsvarande lönegraderna B 21, B 26 och B 30 enligt det nu gällande avlöningsreglementet, *dels* ock en med B betecknad tablå, utvisande den avlöning, som tillkommer präster i olika lönelägen. I båda fallen hava i avlöningen inräknats tillfällig löneförbättring, där sådan utgår, och dyrtidstillägg. För att göra jämförelsen rättvisande har det givetvis härvid varit nödigt att, med beaktande av att prästerskapet åtnjuter fri bostad, antingen förhöja prästlönerna med ett belopp, motsvarande värdet av förmånen av den fria bostaden, eller ock minska de andra befattningshavarnas avlöning med ett belopp motsvarande den för dem antagliga hyreskostnaden. Den förra utvägen torde vara den lämpligare. Med hänsyn till de ytterst växlande förhållandena på olika orter är det naturligtvis icke möjligt att för den prästerskapet tillkommande fria bostaden finna värden, som äro för alla fall antagliga. Efter upplysningar, som under hand inhämtats från socialstyrelsen, ha ämbetsverken funnit sig kunna för nu ifrågavarande ändamål begagna sig av vissa genomsnittsvärden, stigande i mån av högre löner, ehuru med full vetskap även därom att de verkliga värdena av de faktiska bostäderna för olika tjänstinnehavare ingalunda alltid stå i samma förhållande till varandra som de av tjänstinnehavarna åtnjutna lönerna. De sålunda använda värdena finnas angivna å tablå B. Beträffande de olika värdenas inbördes storlek torde behöva framhållas allenast att de bestämts med hänsyn bland annat till att det lägst avlönade prästerskapet i regel är bosatt å landsbygden och det högst avlönade i regel i städer eller därmed jämförliga samhällen. — Någon förhöjning av prästlönerna med anledning av att prästerna, där så ske kan, så till vida åtnjuta förmånen av fri vedbrand, att de äga att avgiftsfritt men på egen bekostnad å löneboställe bekomma ved eller brännrotv till husbehov, har däremot ej vidtagits, enär denna förmån icke åtnjutes av ett stort antal präster, som ofta i stället fått tillgodoräkna sig visst högre fyllnadsbelopp i lönen. Emellertid må anmärkas att som ett ungefärligt medeltal för ifrågavarande förmån torde kunna räknas 160 kronor för komminister och 200 kronor för kyrkoherde. Ej heller har i beräkningen medtagits värdet av de förmåner utöver den reglerade lönen, som åtskilliga präster åtnjuta på grund av bestämmelser i arrendekontrakt, upprättade enligt den numera upphävida ecklesiastika arrendeförordningen den 15 september 1911.

Beträffande prästlönerna torde jämväl få framhållas, att de upptagits utan avseende å möjligen åtnjutet ödebygdstillägg, varom förut förmålt, och å den jämväl ovan berörda, genom lagen den 17 december 1926 (nr 526) stadgade 1,5-procent-förhöjningen, vilken senare på grund av sin beskaffenhet ej bör här medräknas.

Beträffande prästerna har dyrtidstillägget upptagits till det senast fast-

ställda (efter ett procenttal av 34), och då detta korresponderar med talen 37 respektive 19 för icke nyreglerade respektive nyreglerade befattningshavare i statens tjänst, hava dessa senare procenttal använts vid uträkningen av förut omnämnda lärarens och statstjänstemäns avlöning<sup>1</sup>). Givetvis har vid beräkningarna ej medtagits den del av dyrtidstillägget, som utgår som barnstillägg, ej heller har, beträffande prästerskapet, tagits i beräkning den del av dyrtidstillägget, som faller på skjutsbidrag, hyresersättning och ödebygdstillägg.

Tablå B har fullständigats med de lönebelopp, som skulle tillkomma prästerna dels under förutsättning att det av kyrkomötet förordade lönetillägget av 1,000 kronor för varje präst skulle utgå och dels under vissa andra förutsättningar, som angivas i det följande.

Ett övertygande av de siffror, som innehållas i nämnda båda tablåer, torde giva skäl för påståendet att prästerna i de lägre lönegrupperna måste — även med beaktande av det under vissa förutsättningar utgående åldersstillägget — anses för knappt avlönade. Däremot hava ämbetsverken icke blivit övertygade därom, att de framförda klagomålen beträffande prästerskapets svåra ekonomiska ställning skulle, då fråga är om prästerna i de högre lönegrupperna, äga sådant fog, att det uppgivna behovet av en förhöjning i lönen bör för dem tagas under övertygande i sammanhang med de provisoriska åtgärder, varom nu är fråga.

Ambetsverken anse på grund härav spörsmålet om beredande åt prästerskapet i de lägre lönegrupperna av någon löneförbättring utöver den, som ligger i den tillfälliga löneförbättringen och dyrtidstillägget, böra tagas under allvarligt övertygande. Något hinder att medgiva sådan löneförhöjning, i den mån man kommit till övertygelsen om de nuvarande löneförmånernas otillräcklighet, läser icke kunna anses ligga i stadgandet i 2 § löne regleringslagen att en enligt sagda lag fastställd löne reglering skall tillämpas under 20 ecklesiastikår. Detta har erkänts redan genom beviljandet av de åt det nyreglerade prästerskapet nu i form av tillfällig löneförbättring, dyrtidstillägg och ödebygdstillägg utgående löneförhöjningarna. En häremot svarande uppfattning gjorde sig även gällande under tiden för äldre löne regleringar, då det svagt avlönade prästerskapets löner förhöjdes till vissa som skäliga ansedda minimibelopp, vilka höjdes i mån tillgångarna i den dåvarande prästerskapets löne regleringsfond sådant medgav. Den omständigheten att de på 1910 års lag grundade löne regleringarna snart nog börja utlöpa och frågan rörande nya grunder för lagstiftningen om prästerskapets avlöning snart torde överlämnas till utredning av sakkunniga bör ej utgöra skäl för att avvisa ett krav på beviljande redan nu av löneförbättring, därest en sådan erkännes vara befogad, och detta desto mindre som eventuella nya grunder för prästerskapets avlöning och därmed eventuellt sammanhängande höjning av lönerna komma att — därest ej den nya lagstiftningen tillika upphäver de då gällande löne regleringar oavsett den tid för vilken de blivit fastställda — endast successivt bliva tillgängliga på prästerna, av vilka alltså flera skulle komma att ännu upp till 20 år eller mera uppbära sin lön enligt nu gällande bestämmelser. Givetvis bör en eventuell löneförhöjning under giltighetstiden för de på 1910 års lag grundade löne regleringarna bestämmas så, att därigenom icke på något sätt föregripes nyssberörda fråga om nya grunder för omnämnda lagstiftning.

<sup>1</sup> Här omnämnda procenttal är f. n. ej gällande.

1927 års prästlönerregleringssakkunniga hava icke gjort något direkt uttalande i frågan om det uppgivna behovet av löneförhöjning för prästerskapet. Då de sakkunniga emellertid förklarar sig intet hava att erinra mot att åtgärder vidtagas för genomförandet av det av kammarkollegiet och statskontoret framlagda förslaget, synes häri ligga att de sakkunniga biträda uppfattningen om den nuvarande prästavlöningsens otillräcklighet. De yttra i sitt den 16 december 1927 avgivna utlåtande bland annat följande.

I det åt de sakkunniga lämnade uppdraget ingår givetvis jämväl ett allmänt övertvägande av skäligheten av de löneförmåner av olika art, som enligt den nu gällande lagstiftningen på detta område tillförsäkrats prästerna. Enligt de sakkunnigas mening kan emellertid frågan om utmätningen av prästernas kontanta löner för den tid, de sakkunnigas eventuella förslag kunna komma att avse, icke bedömas särskilt för sig, utan måste denna fråga sättas i sammanhang med åtskilliga andra spörsmål av skiftande art och omfattning, vilka under utredningsarbetet böra komma under bedömande. På det förberedande stadium, på vilket utredningen befinner sig — de sakkunnigas arbete började först den 1 september 1927 — hava de sakkunniga icke kunnat fatta slutlig ståndpunkt till alla eller ens de flesta av nämnda spörsmål, av vilkas avgörande frågan om löneutmätningen sålunda måste anses beroende; och äro de sakkunniga förty icke i tillfälle att redan nu angiva några för en framtida lönerreglering normerande lönesiffror.

Det synes dock de sakkunniga, som om den omständigheten att den vittomfattande frågan rörande nya grunder för lagstiftningen om prästerskapets avlöning gjorts till föremål för utredning i frågans hela vidd icke skulle utgöra hinder för genomförande, i avvaktan på den eventuella nya lagstiftningen på detta område, av en löneförbättring för prästerna i överensstämmelse med det förslag, som innebäres i kammarkollegiets och statskontorets utlåtande över kyrkomötets skrivelse den 4 november 1925.

Efter vad jag under hand inhämtat hava de sakkunniga ännu icke tagit definitiv ställning till frågan om storleken av den avlöning, som bör tillkomma olika kategorier prästerliga tjänst innehavare. De hava på förfrågan förmålt sig icke hava något att tillägga till sitt nyssnämnda utlåtande.

En av de sakkunniga, kontraktsprosten K. A. Ihrmark, har emellertid i en vid utlåtandet i fråga fogad särskild mening yttrat sig i spörsmålet om de nuvarande prästlönernas knapphet. Då en löneförhöjning ifrågasattes för prästerskapet under nuvarande lönerregleringsperiod, kunde en sådan efter reservantens mening motiveras av det skälet att prästerskapet genom den reglerade lönen icke erhållit det lönevärde, som avsetts i 1910 års prästlönelagstiftning, ej heller genom nu utgående löneförbättring och dyrtidstillägg erforderlig kompensation för lönevärdets minskning. De nyreglerade lönerna vore i synnerligen många fall mindre värda än den äldre lönen på grund av det sjunkande penningvärdet. Genom den nya boställslagstiftningen hade prästerna gått miste om värdefulla naturaförmåner, som de tidigare

fått åtnjuta. Rättfärdighets- och billighetsskäl krävde att prästerna komme i åtnjutande av det lönevärde, som åsyftades i 1910 års lönelagar.

Präst-  
föreningen.

Allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse har i särskilda till Kungl. Maj:t på olika tider inkomna framställningar understrukit de växande ekonomiska svårigheterna för ett stort antal av prästerskapet samt behovet av att frågan om en förbättring av prästerskapets lönevillkor löstes snarast möjligt. Det allvarliga läget medgåve efter centralstyrelsens mening icke ett inväntande av den revision av 1910 års löne regleringar, som ställts i utsikt. Senast har centralstyrelsen i en den 12 december 1928 dagtecknad skrift, under förmålan att centralstyrelsen inom sig ägde representanter för alla rikets stift med ingående kännedom om situationen i prästhemmen i skilda bygder, anfört bland annat, att centralstyrelsen hade rik erfarenhet av den stora oro, som rådde i dessa hem på grund av det ekonomiska trycket, och kände den ivriga önskan och förhoppning rikets prästerskap hyste, att Kungl. Maj:t ville redan för 1929 års riksdag framlägga ett förslag om löneökning, som kunde bereda en välbehövlig lättnad i de ekonomiska bekymren.

Departement-  
schefen.

De i förevarande ärende gjorda uttalandena äro anmärkningsvärt samstämmiga däri, att de av prästerskapet för närvarande åtnjutna avlöningsförmånerna i många fall måste anses otillräckliga. För egen del delar jag till fullo den sålunda uttalade uppfattningen. I stort sett vill jag härutinnan ansluta mig till den tankegång, som fått uttryck i kammarkollegiets och statskontorets ovan återgivna utlåtande. Utan att i detta sammanhang vilja eller behöva taga ställning till frågan, vilka andra tjänstemannagrupper olika kategorier av präster skäligen böra jämföras med, anser jag i likhet med ämbetsverken en viss vägledning kunna vinnas genom en jämförelse med den avlöning, som tillkommer vissa grupper bland statens tjänstemän av olika lönegrader. Även om vissa befogade erinringar skulle kunna göras mot de av ämbetsverken uppskattade värdena å prästerskapets bostadsförmån — ämbetsverken hava själva under stark reservation upptagit dem — synes ett övervägande av de av ämbetsverken meddelade siffrorna, i fråga varom torde få hänvisas till de av dem upprättade tablåerna A och B, av vilka avskrifter torde få fogas vid detta protokoll, giva en bekräftelse åt den av de flesta ortsmyndigheterna uttalade meningens om den nuvarande prästerliga avlöningens otillräcklighet åtminstone i de lägre lönelägena. Givet är att vid detta bedömande avseende måste fästas vid de betydelsefulla arbetsuppgifter, som äro anförtrodda åt prästerskapet, liksom vid den utbildning prästen har att underkasta sig och vid de stora krav på hjälpsamhet även i rent ekonomiskt hänseende och på gästfrihet, som gärna ställas på prästen, allt omständigheter som medföra ökat behov beträffande avlöningens storlek. Även andra förhållanden än de



förut berörda kunna för många andra präster medföra tvång till större utgifter än som i allmänhet förekomma för befattningshavare av jämförlig ställning. Det kan vara tillräckligt att hänvisa till att bundenheten till viss bostadsplats ofta medför fördyrande av anskaffningskostnaden för livsfrnödenheter m. m. liksom av kostnaden för barnens uppfostran o. s. v.

Jag ansluter mig således till uppfattningen därom att prästerna, åtminstone i de lägre lönelägena, äro i synnerligt behov av förhöjning av sina nuvarande löneinkomster.

Det synes mig också att starka skäl föreligga att redan nu upptaga till avgörande frågan om löneförbättring åt prästerskapet i den mera begränsade omfattning, vari frågan för närvarande och särskilt i ämbetsverkens förslag föreligger. Visserligen äro för närvarande ovannämnda 1927 års prästlöne-regleringssakkunniga, vilka blivit av min företrädare enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsatta för utredning av frågan rörande nya grunder för lagstiftningen om prästerskapets avlöning samt dispositionen och förvaltningen av prästlönejorden, sysselsatta med frågan om ny lönereglering för prästerskapet, men den slutliga lösningen av sistnämnda fråga, vilken på grund bland annat av de säregna förhållanden, som gälla beträffande det prästerliga avlöningsväsendet, givetvis sammanhänger intimt med de omfattande och svåra spörsmål, som i övrigt äro under de sakkunnigas handläggning, kan ej förväntas komma att vinnas under de närmaste åren. I vilket fall som helst kan den eventuella nyregleringen rörande prästerskapets avlöning icke träda i tillämpning förr än efter den 30 april 1934, då de första löneregleringarna enligt 1910 års lag upphöra att gälla. Denna nyreglering kan ej heller träda i kraft omedelbart för hela prästerskapet, enär nuvarande löneregleringar, vilkas ikraftträdande beträffande olika pastorat fördelar sig på de olika åren från och med år 1914, samt de löneregleringar enligt samma lag, som ännu återstå att meddela, gälla var för sig under tjugo år. Den stora massan av löneregleringar upphör att gälla först under åren 1937—1942. Några löneregleringars varaktighet kommer att sträcka sig in på början av 1950-talet. Den sista i serien av nya löneregleringar skulle komma att gälla till den 1 maj 1961. Måhända kan det tänkas att genom den eventuella nya lagstiftningen bestämmes, att giltighetstiden för samtliga enligt 1910 års lag fastställda löneregleringar avklippes och att regleringen enligt 1910 års lag av de vid den nya lagstiftningens ikraftträdande ännu oreglerade pastoraten inhiieras, men härom är det givetvis för tidigt att nu döma. Den nu pågående revisionen av de prästerliga avlöningsförfattningarna synes mig därför icke utgöra en omständighet, som bör utgöra hinder för att, därest man i likhet med mig kommit till övertygelsen att prästerskapet eller någon del därav är i behov av löneförbättring utöver vad de för närvarande åtnjuta i form av tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg, inom skäligen gränser bereda de prästerliga befattningshavarna denna förbättring. Givetvis bör härvid iakttagas, att man ej föregriper den lönereg-

lering för prästerskapet som är att framdeles motse. Icke blott kammarkollegiet och statskontoret utan även prästlöneregleringssakkunniga hava understött förslaget att redan nu bereda prästerskapet i begränsad omfattning förbättrade lönevillkor, därvid de starkt understrukt att här är fråga om ett provisorium att gälla i avvaktan på eventuella nya bestämmelser.

Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra därom att man under giltighetstiden för löneregleringar, fastställda enligt de bestämmelser, som gällde före det 1910 års lagar trädde i tillämpning, ansåg sig oförhindrad att beträffande svagt avlönade präster vidtaga åtgärder i viss mån likartade med dem som nu äro i fråga.

*Formen för  
en eventuell  
löneförhöjning.*

Kyrkomötet har i första hand tänkt sig, att den ifrågasatta löneförhöjningen skulle ske i form av ett särskilt lönetillägg jämte de förut under olika former anvisade. Kyrkomötet synes hava avsett att dyrtidstillägg ej skulle åtnjutas å denna nya lönepost.

Ämbetsverken hava funnit det synnerligen önskvärt att ej med en ytterligare löneform öka det stora antalet löneposter, som redan inginge i avlöningen. Enligt deras mening vore det ej omöjligt att lägga in den eventuella nya löneförhöjningen i någon av de övriga löneposterna. Såsom förut erinrats hava ämbetsverken ansett detta lättast låta sig göra, därest, på sätt kyrkofondskommittén föreslagit, den nuvarande tillfälliga löneförbättringen utbyttes mot fast sådan med rätt att därå uppbära dyrtidstillägg enligt reducerad grund.

Reservanten inom prästlöneregleringssakkunniga, kontraktsprosten Ihrmark, åter har ansett, att löneförbättringen borde erhålla formen av förhöjning av den nu utgående tillfälliga löneförbättringen samt att därå skulle få åtnjutas dyrtidstillägg efter nu gällande grund.

*Departementschefen.*

Givetvis skulle den ifrågasatta löneförhöjningen enklast kunna sättas till just det belopp, som man önskar, om den bestämdes att i enlighet med kyrkomötets förslag utgå som ett särskilt, från övriga delar av lönen fristående belopp. Även den av reservanten Ihrmark föreslagna metoden utmärkes av en viss enkelhet, under förutsättning att man vill vinna en för alla lönelägen till beloppet lika eller, såsom det Ihrmarkska förslaget innebär, vid enstaka punkter stegrad förhöjning. Dock synes mig den förra metoden, på sätt även ämbetsverkerken framhållit, mindre lämplig därutinnan att därigenom skulle i det nog så invecklade prästerliga lönesystemet införas ytterligare en avlöningspost. Emot den senare metoden talar att därmed ej kan ernås den av kyrkofondskommittén åsyftade förmånen att få den nuvarande tillfälliga löneförbättringen, som måste göras till föremål för årligt beslut av riksdagen, jämte ett högre dyrtidstillägg ersatt med ett avlöningsbelopp, som visserligen är av provisorisk natur men ej behöver årligen upptagas till behandling, jämte ett lägre dyrtidstillägg. För de

flesta statstjänstemännen har utvecklingen gått i den riktningen, att en del av dyrtidstillägget överflyttats till en fastare avlöningsförmån. Då, på sätt av det föregående framgår, prästerna fått i avseende å de av dyrtiden påkallade löneförbättringarna följa statstjänstemännen i spåren, överensstämmer det med hittills följda principer att låta omförmälda ändring få tillämpning även på prästerna. Tiden lärer få anses mogen för denna förändring, då ju prisläget synes hava rätt väl stabiliserat sig, i vilket hänseende torde få hänvisas till den tablå rörande levnadskostnadsindex, som finnes intagen å sid. 13 i det vid statsverkspropositionen till 1929 års riksdag fogade statsrådsprotokollet den 4 januari 1929 angående utgifterna, för flera huvudtitlar gemensamma frågor.

Beträffande en eventuell löneförhöjnings belopp anföra kammarkollegiet och statskontoret — vilka såsom förut nämnts vid sina härefteråt omförmälda beräkningar begagnat sig av procentalen 34 och 16 — följande.

*Löneförhöjningens belopp.*

Vid ett övervägande av de omständigheter, vilka synas böra vara avgörande för den föreliggande frågan att — utan att föregripa nyssnämnda spörsmål om nya grunder för prästerskapets avlöning och således med beaktande av åtgärdens provisoriska karaktär — bereda präster, vilkas nuvarande avlöning befinnes på grund av förändrade förhållanden vara oskäligt låg, erforderlig löneförhöjning, hava ämbetsverken funnit, att präster med en reglerad lön av omkring 3,500 kronor och därunder numera, även med tillägg av nu utgående löneförhöjningar, torde få anses behöva en ytterligare löneförhöjning av det av kyrkomötet förordade beloppet 1,000 kronor eller däromkring, samt att präster med en reglerad lön av omkring 6,000 kronor och däröver icke synas befinna sig i så ogynnsamt läge, att någon löneförhöjning utöver den avlöning, som enligt kommitténs berörda förslag skulle tillkomma dem, kan redan nu och utan att avvakta den motsedda omregleringen av lönerna anses oavvisligen påkallad. I de mellanliggande lönelägena synes visserligen en löneförhöjning vara behövlig, men med ett belopp, som faller i mån av stigande lön, varför den lärer böra successivt minskas från 1,000 kronor.

*Ämbetsverken*

Vid sitt bedömande av det föreliggande spörsmålet hava ämbetsverken givetvis haft att som utgångspunkt taga det nuvarande lönesystemet, däri ålderstillägg icke ingår annat än i den synnerligen begränsade omfattning, som finnes angiven i 6 § löneregleringslagen, ävensom beakta det nuvarande säregna prästerliga befordringssystemet och den inverkan detta må anses utöva på utsikterna till förflyttning från en lägre till en bättre avlönad befattnings.

Den av ämbetsverken föreslagna anordningen medför, att skillnaden mellan lägsta och högsta lön blir något mindre än enligt det nuvarande systemet. Detta har blivit en oundviklig följd av att ämbetsverken ansett nödigt att höja de lägre lönerna men funnit att vid den nu ifrågavarande provisoriska åtgärden de högsta lönerna kunna lämnas till beloppet orubbade. På frågan huruvida proportionen mellan lönerna borde vid lönernas slutliga omreglering ändras i angiven riktning hava ämbetsverken icke haft anledning att ingå.

Den löneförhöjning, som således efter ämbetsverkens mening skulle böra tillerkännas präster, vilkas reglerade lön understiger 6,000 kronor, borde, efter vad i det föregående blivit antytt, sammanslås med den av kommittén föreslagna fasta löneförbättringen till ett belopp och beräknas på sådant sätt, att för präster med omkring 3,500 kronors reglerad lön och därunder den reglerade lönen med tillägg av dels den fasta löneförbättringen och dels dyrtidstillägg efter en beräkningsgrund reducerad på sätt beträffande statens nyreglerade verk är stadgat, komme att med omkring 1,000 kronor överstiga den reglerade lönen med tillägg av tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg efter den för prästerskapet nu bestämda beräkningsgrunden. För präster med högre lön upp till 6,000 kronor skulle löneförhöjningen successivt minska.

Verkställer man då en undersökning till vilket belopp den av kommittén föreslagna fasta löneförbättringen skulle för präster, vilkas avlöning är omkring 3,500 kronor och därunder, behöva höjas för att den totala avlöningen, beräknad som nyss sagts, skulle komma att med omkring 1,000 kronor överstiga den avlöning de för närvarande åtnjuta, finner man att vid 3,500 kronors lön skulle erfordras 2,156 kronor, vid 3,000 kronors lön 2,078 kronor och vid 2,500 kronors lön 2,001 kronor. Då dessa belopp relativt obetydligt skilja sig från varandra, men det givetvis är önskligt att icke behöva för olika lönelägen fastställa den fasta löneförbättringen till olika belopp, synes man böra vidtaga en jämkning av beloppet på sådant sätt, att till varje präst med lön av högst 3,500 kronor skall utgå fast löneförbättring till ett belopp av 2,100 kronor. Detta belopp ger vid en reglerad lön av 3,138 kronor 88 öre den av kyrkomötet ifrågasatta förhöjningen av 1,000 kronor. I mån av lägre lön ger den en något större förhöjning — vid 3,000 kronors lön 22 kronor och vid 2,500 kronors lön 99 kronor — och i mån av högre lön än 3,138 kronor 88 öre en något mindre förhöjning — vid 3,500 kronors lön 56 kronor. Dessa växlingar synas emellertid alltför obetydliga för att icke uppvägas av förmånen av ett enhetligt belopp för den föreslagna fasta löneförbättringen.

För präster med kontant lön av 6,000 kronor och däröver har kyrkofondskommittén, som förut blivit nämnt, föreslagit en fast löneförbättring av 2,000 kronor att jämte dyrtidstillägg enligt den lägre beräkningsgrunden utgå i stället för den nuvarande tillfälliga löneförbättringen jämte dyrtidstillägg enligt den högre beräkningsgrunden. Efter vad ämbetsverken nyss anfört torde präster med en reglerad lön av omkring 6,000 kronor och däröver icke kunna anses befinna sig i sådant läge, att någon löneförhöjning kan åtminstone nu anses påkallad. Det synes emellertid ämbetsverken kunna med fog ifrågasättas om ej, med hänsyn till den ringa skillnaden mellan det för löntagare med 3,500 kronors lön och därunder nu föreslagna beloppet 2,100 kronor och det för löntagare med 6,000 kronors lön och däröver av kommittén föreslagna beloppet 2,000 kronor och fördelen av ett enhetligt belopp, förstnämnda belopp 2,100 kronor bör bestämmas även för nämnda högre löntagare. Härigenom skulle också vinnas den stora fördelen, att för de mellanliggande lönelägena ej behöver föreskrivas olika belopp, som successivt fölle från 2,100 kronor till 2,000 kronor. Genom sagda förhöjning skulle ytterligare vinnas den fördel, att man sluppe ifrån den av kommittén beträffande dess förslag anmärkta olägenheten att i vissa lönelägen (7,000—7,155 kronor) inkomstminskning uppstode. Den sammanlagda löneökning, som skulle till följd av berörda utjämning uppstå, är givetvis

ej så stor, att den kan anses vara av någon ekonomisk betydelse för kyrkofonden, som lär komma att få vidkännas huvudparten därav. Antalet prästlöner av 6,000 kronor och däröver utgör 299.

Möjligen skulle det kunna ifrågasättas, om den föreslagna fasta löneförbättringen bör obeskuren tillgodokomma präster, beträffande vilkas avlöning gälla vissa undantagsförhållanden, såsom i fråga om präster, vilka åtnjuta särskild förmån utöver lönen, eller vilkas lön blivit förhöjd enligt 10 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning; men ämbetsverken hava icke ansett sig äga tillräckliga skäl att föreslå någon differentiering i något av nu berörda fall.

1927 års prästlönerregleringssakkunniga hava i sitt förut omförmälda utlåtande förklarat sig intet hava att erinra mot att åtgärder vidtoges för genomförande av det av ämbetsverken framställda förslaget. De sakkunniga förmäde sig därvid förutsätta att, såsom jämväl kammarkollegiet och statskontoret finge anses hava avsett, de beslut om löneförbättring, som kunde komma att fattas, erhöles giltighet allenast för nu löpande lönerregleringsperioder.

Prästlönerregleringssakkunniga.

En av de sakkunniga, kontraktprosten Ihrmark, var av skiljaktig mening så vitt angår sättet för beredande åt prästerskapet av erforderlig löneförbättring.

Förutom det att reservanten mot ämbetsverkens förslag framställde anmärkningar i fråga om dels ämbetsverkens beräkning av värdet av den prästerna tillkommande fria bostaden och dels den belysning av frågan om prästlönernas otillräcklighet, som lämnats genom jämförelse mellan prästerskapet och vissa andra befattningshavare, bland dem särskilt läroverksläraryrarna, anmärkte han, att ämbetsverkens förslag skipade rättvisa endast åt vissa, nämligen dem som uppbure en lägre lön, och innebure ett upprivande av de grunder, efter vilka de nu utgående lönebeloppen beräknades, samt att ämbetsverken i likhet med kyrkofondskommittén ville giva löneförhöjningen formen av fast löneförbättring, vilket i själva verket innebure en ny lönerreglering. Enligt reservantens mening skulle en rättvis och skälig löneförhöjning kunna erhållas på sådant sätt, att den till kyrkoherdar och komministrar nu utgående tillfälliga löneförbättringen höjdes till 1,300 kronor för lön från och med 2,500 kronor<sup>1</sup> till och med 3,999 kronor, till 1,400 kronor för lön från och med 4,000 kronor till och med 6,999 kronor och till 1,500 kronor för lön från och med 7,000 kronor. Härmed sammanhängde att dyrtidstillägg skulle beräknas såsom hittills och utgå med det högre procenttalet.

Omförmälda reservationsvis framförda mening har understötts av såväl biskoparna å förberörda av dem år 1928 hållna möte som allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse i till Kungl. Maj:ts ingivna skrivelser.

<sup>1</sup> Det torde få förutsättas att reservanten avsett, att även komministrar med lägre reglerad lön än 2,500 kronor skulle komma i åtnjutande av en till 1,300 kronor förhöjd tillfällig löneförbättring.

Departement-  
mentschefen.

Även för den, som känner sig övertygad om riktigheten av uppfattningen därom att den till prästerskapet nu utgående avlöningen är, åtminstone i de lägre lönelägena, otillräcklig, måste svårigheter framställa sig vid besvarandet av frågan huru mycket lönerna böra förhöjas. Dessa svårigheter bliva knappast mindre i det nu föreliggande fallet, där det rör sig om en provisorisk åtgärd. I varje fall måste vid frågans bedömande fasthållas, att det här icke gäller en allmän nyreglering av prästernas avlöning och att man följaktligen i ärendets föreliggande skick icke har anledning att ingå i prövning av spörsmålet vilken löneskala skäligen bör tillämpas för prästerna. Denna fråga tillkommer det ovan nämnda prästlöneregleringssakkunniga att utreda. Vad det här gäller är att tillse vad som kan göras för att bringa upp prästlönerna till en sådan nivå, att de mest framträdande missförhållandena bliva avhjälpta, intill dess en verklig omreglering av prästerskapets avlöning må bliva beslutad och genomförd. Ämbetsverken synas mig härvid hava förfarit med nödig varsamhet. Den sammanställning de hava gjort av de nuvarande prästlönerna och vissa andra befattningshavares löner åsyftar ej att tjäna som grund för bedömandet vilka löner rätteligen böra åtnjutas av prästerna utan avser att lända till ledning vid övervägandet av frågan vilka nuvarande prästlöner *uppenbarligen* äro för låga och vilka tillskott som erfordras för att avhjälpa missförhållandet. Om man i likhet med ämbetsverken anser, att präster med en reglerad lön av omkring 6,000 kronor och däröver icke synas befinna sig i så ogynnsamt läge, att någon löneförhöjning utöver den avlöning, som enligt (kyrkofonds-)kommitténs berörda förslag skulle tillkomma dem, kan redan nu och utan att avvakta den motsedda omregleringen av lönerna anses oavvisligen påkallad, har man därmed icke förnekat behovet av löneförhöjning för präster med högre löner, men ansett detta behov icke vara så stort att dess avhjälpan i nu föreliggande ordning vore oavvisligt.

Ämbetsverken hava grundat sitt förslag på att präster med omkring 3,500 kronors reglerad lön och därunder skulle erhålla, utöver redan beviljade lönetillägg, en reell löneförhöjning i enlighet med kyrkomötets förslag av 1,000 kronor, att präster med omkring 6,000 kronors reglerad lön och däröver ej nu borde kunna påräkna sådan samt att präster, vilkas löner låge mellan nämnda två belopp, skulle i mån av stigande lön erhålla en från 1,000 kronor successivt nedåt fallande förhöjning. Emellertid har ämbetsverkens förslag på grund av den utformning förslaget i enkelhetens intresse erhållit kommit att föranleda en om ock obetydlig reell löneförhöjning även för högre avlönade präster, likasom löneförhöjningen för åtskilliga lägre avlönade präster blivit något högre än 1,000 kronor och för flertalet präster i mellanlägena något större än som med sträng tillämpning av den fallande beräkningsgrunden skulle tillkomma dem. En uträkning visar att en konsekvent tillämpning av ämbetsverkens utgångspunkter skulle medföra, att det nya lönetilläggets storlek skulle växla rätt betydligt, i det att lönetillägget exempelvis skulle bliva vid

3,500 kronors reglerad lön 2,156 kronor, vid 5,000 kronors lön 1,929 kronor, vid 6,000 kronors lön 1,797 kronor, vid 7,000 kronors lön 2,010 kronor och vid 8,000 kronors lön 1,916 kronor. Då nu ämbetsverken ansett det redigast att för alla präster föreslå ett till beloppet enhetligt lönetillägg, har följden blivit att jämväl präster med 6,000 kronors lön och däröver komme i åtnjutande av någon förhöjning. Denna förhöjning uppgår — med tillämpning av de procenttal som av ämbetsverken använts — till 351 kronor vid 6,000 kronors lön, 261 kronor vid 6,500 kronors lön, 104 kronor vid 7,000 kronors lön och 184 kronor vid 7,500 kronors och högre lön.

Enligt kontraktsprosten Ihrmarks förslag skulle löneförhöjningen, inberäknat dyrtidstillägg å 34 %, bliva för präster med högst 3,999 kronors lön 871 kronor, för präster med lön från och med 4,000 till och med 6,400 kronor 938—871 kronor, och för präster med lön från och med 6,401 kronor 871—700 kronor. Den av Ihrmark föreslagna lönehöjningen skulle alltså för de särskilda prästerna med 72—300 kronor understiga den av kyrkomötet begärda.

Vid övervägande av de föreliggande förslagen om beredande av löneförbättring åt prästerskapet ansluter jag mig obetingat till det av kammarkollegiet och statskontoret framställda. Jag anser det vara uppenbart, att det är i de lägre lönelägena som det ekonomiska trycket gör sig mest kännbart och som i följd därav behovet av den nu ifrågasatta provisoriska löneförbättringen företrädesvis gör sig gällande. I likhet med ämbetsverken anser jag mig ej nu böra eller kunna taga ståndpunkt till frågan huruvida prästerna böra i lönehänseende mer eller mindre likställas med de befattningshavare, vilkas löneförmåner ämbetsverken angivit i sin tablå A. Men i överensstämmelse med ämbetsverken har jag bland annat genom den belysning av lönefrågan, som ämbetsverkens tablåer ovedersägligen giva — även om man skulle finna skäligt, att värdet av prästens fria bostad något jämkades i många fall — vunnit den övertygelsen, att tillräckliga skäl saknas att vid den provisoriska åtgärd, varom här är fråga, åt präster i högre lönelägen bereda någon löneförhöjning utöver den rätt obetydliga, som följer av ett genomförande i huvudsak av ämbetsverkens förslag.

Den omständigheten, att den effektiva löneförhöjningen vid genomförandet av ämbetsverkens förslag blir i någon mån ojämn för olika befattningshavare, synes mig icke vara av avgörande betydelse. Skulle man sträva efter att för löneförbättringens belopp i olika lönelägen vinna en jämn progression, nödgades man, med frångående av den nu föreslagna metoden med ett för alla lönelägen enhetligt belopp, fastställa löneförbättringsbelopp, som växlade exempelvis för varje tiotal kronor, varmed den reglerade lönen steg. Fördelen av ett för alla enhetligt belopp, såsom ämbetsverkens förslag avser, ligger i öppen dag, och någon olägenhet eller orättvisa gent emot löntagarna synes mig icke följa av ett sådant belopps fastställande. Jag anser därför att det nya lönetillägg, som bör till prästerna utgå i stället för den nuvarande tillfälliga löneförbättringen, bör bliva till beloppet lika för samtliga ordinarie präster.

Såsom förut nämnts hava ämbetsverken vid de beräkningar, varpå de grundat sitt förslag, använt det procenttal, som då var gällande för uträknande av dyrtidstillägg för präster, nämligen 34, och det i förhållande härtill reducerade procenttal, 16, som efter deras förslag framdeles skulle komma att tillämpas för prästerna (motsvarande för statstjänstemännens vidkommande procenttalen 37 och 19). Under nu löpande ecklesiastikår hava prästernas dyrtidstillägg utgått med 32 procent av vederbörande löneförmåner, mot vilket svarar ett reducerat procenttal av 14 (dessa tal korrespondera med procenttalen 35 och 17 för statstjänstemännen). Jag har låtit verkställa en beräkning av det nya lönetilläggets storlek med tillämpning av nyssnämnda procenttal 32 och 14. Det av denna beräkning härflytande resultatet sammanfaller så nära med det resultat, till vilket ämbetsverken kommit, att lämpligheten av lönetilläggets bestämmande till 2,100 kronor synes mig bekräftad. De siffror, som här förut angivits såsom utgörande de belopp, vartill det nya lönetillägget skulle bestämmas i händelse av en sträng tillämpning av ämbetsverkens utgångspunkter, skulle, med begagnande av procenttalen 32 och 14, bliva vid 3,500 kronors reglerad lön 2,182 kronor, vid 5,000 kronors lön 1,950 kronor, vid 6,000 kronors lön 1,815 kronor, vid 7,000 kronors lön 2,031 kronor och vid 8,000 kronors lön 1,952 kronor. Den effektiva löneförhöjningen vid det nya lönetilläggets bestämmande till 2,100 kronor, skulle, likaledes med användning av procenttalen 32 och 14, uppgå till de belopp, som återfinnas i sista kolumnen av efterföljande tablå.

Reglerad lön	Reglerad lön + tillfällig löneförbättring + 32 % dyrtidstillägg med föreskrivet maximum	Reglerad lön + provisorisk tilläggslön 2,100kr. + 14 % dyrtidstillägg med stadgat maximum	Skillnad i lönebelopp
2,500	4,158	5,244	1,086
3,000	4,818	5,814	996
3,500	5,478	6,384	906
4,000	6,204	6,954	750
4,500	6,864	7,524	660
5,000	7,524	8,094	570
5,500	8,250	8,664	414
6,000	8,910	9,234	324
6,500	9,570	9,804	234
7,000	10,296	10,374	78
7,500	10,796	10,944	148
8,000	11,296	11,444	148

Jag biträder alltså det av ämbetsverken framlagda och av prästlönereregleringssakkunniga tillstyrkta förslaget om ifrågavarande lönetilläggs bestämmande till 2,100 kronor.

likhet med ämbetsverken anser jag det föreslagna nya lönetillägget böra



obeskuret tillgodokomma präster, beträffande vilkas avlöning gälla vissa undantagsförhållanden.

I föregående tablå visas huru de nya avlöningsbestämmelserna komma att verka i vissa olika lönelägen.

Efter kyrkofondskommitténs förslag skulle det nya lönetillägget erhålla beteckningen fast löneförbättring och behandlas som en del av den fasta lönen, på grund varav delaktighetsbeloppet i prästerskapets änke- och pupillkassa skulle beräknas bland annat efter detta belopp.

*Löneförbättringens benämning.*

Jag finner det önskvärt att lönetilläggets provisoriska karaktär, som starkt understrukits av såväl ämbetsverken som de sakkunniga, framhäves genom benämningen. Med hänsyn till denna provisoriska karaktär anser jag det icke vara motiverat att lönetillägget skulle räknas befattningshavaren till godo vid bestämmandet av hans delaktighetsbelopp i änke- och pupillkassan, framför allt med hänsyn till de förändringar i bestämmelserna om prästernas familjepensioner, som ägt rum genom det för kassan utfärdade förnyade reglementet den 17 december 1926. Att lönetillägget ej får tagas i beräkning vid bestämmandet av beloppet av befattningshavarens emeritilön följer redan av ordalydelsen av lagen den 9 december 1910 (nr 141 sid. 35) om emeritilöner för präster. Jag återkommer emellertid till frågan om beredande på annan väg av höjning av emiritilönerna.

Det av mig föreslagna nya lönetillägget synes mig kunna erhålla benämningen *provisorisk tilläggslön*.

I det föregående har erinrats därom att de reglerade lönerna till det ordinarie prästerskapet gäldas i första hand av vederbörande pastorat med utdebiterade medel, avkomsten av boställen och boställsskogar samt avkastningen av fonder o. d., med rätt för pastoratet att, därest de utdebiterade medlen överstege visst, efter måttlig grund beräknat belopp, för överskjutande beloppet utfå ersättning ur kyrkofonden. Allt sedan den första löneförhöjningen i form av krigstidstillägg beviljades prästerskapet hava (med undantag för första årets tillägg, vilket såsom utbetalat i efterskott behandlades på särskilt sätt) lönetilläggen ansetts böra utbetalas med anlitan av samma tillgångar som äro anvisade för gäldandet av den reglerade lönen, således bland annat med bibehållande av den ram, inom vilken församlingarnas bidrag få uttagas.

*Bestridande av den provisoriska tilläggslönen.*

Även provisorisk tilläggslön åt det ordinarie prästerskapet, varom nu är fråga, har avsetts skola bestridas på samma sätt som övriga lönebelopp.

För egen del har jag ej funnit någon erinran häremot utan tillstyrker en sådan anordning.

*Departementschefen.*

Beträffande församlingarnas skyldighet att vidkännas utdebitering av avgifter för ändamålet torde få framhållas, att här ej ifrågasatts att denna

skyldighet skulle utvidgas utöver den därför redan satta gränsen av 6 öre för varje tiotal kronor av inkomstbeloppet inom pastoratet. Då största delen av pastoraten och däribland flertalet av de i ekonomiskt hänseende svagare pastoraten redan uppnått sagda gräns, vilket berättigar dem att för återstoden erhålla ersättning från kyrkofonden, är det endast ett mindretal pastorat — omkring en tredjedel av samtliga — och företrädesvis de bärkraftigaste, vilka skulle få vidkännas den av den nu föreslagna löneförhöjningen följande ökningen eller någon del därav.

Löneförhöjningens sammanlagda belopp.

Enligt den motion, som låg till grund för kyrkomötets ifrågavarande skrivelse den 4 november 1925, i vad angår nu föreliggande fråga om löneförbättring för prästerskapet, skulle den föreslagna och av kyrkomötet tillstyrkta löneförhöjningen sammanlagt uppgå till 2,272,000 kronor, därav 1,732,000 kronor beräknades komma att utgöra kyrkofondens bidrag<sup>1)</sup>. Genomförandet av kammarkollegiets och statskontorets förslag, så vitt angår löneförhöjningen åt det ordinarie prästerskapet, har av ämbetsverken enligt en mera approximativ uppskattning beräknats, utöver eljest utgående lönebelopp, draga en kostnad av omkring 1,415,000 kronor, därav omkring 1,000,000 kronor komme att gäldas av kyrkofonden. Enligt vad reservanten inom prästlönereregleringssakkunniga meddelat, har en approximativ beräkning av den förhöjning i utgående avlöning, som skulle följa av en tillfällig löneförhöjning enligt hans förslag jämte dyrtidstillägg efter 34 procent, givit vid handen en sammanlagd merkostnad av omkring 2,132,000 kronor<sup>2)</sup>.

Departementschefen.

För utrönande av den förhöjning i den efter nuvarande grunder utgående avlöningen åt det ordinarie prästerskapet, som skulle bli en följd av det av mig tillstyrkta förslaget till provisorisk tilläggs-lön, och som på grund av det lägre procenttalet för dyrtidstillägget skulle bli något mindre än ämbetsverken beräknat, har jag låtit verkställa en approximativ beräkning. Härvid har sålunda åsyftats att utreda den ökning i den totala avlöningssumman för det ordinarie prästerskapet, som skulle föranledas av att i stället för den tillfälliga löneförbättringen jämte dyrtidstillägg efter den högre beräkningsgrunden, 32 procent av lön och tillfällig löneförbättring, skulle träda den föreslagna provisoriska tilläggs-lönen jämte dyrtidstillägg enligt den lägre beräkningsgrunden, 14 procent av lön och provisorisk tilläggs-lön. Denna beräkning har givit vid handen att den ifrågasatta tilläggs-lönen skulle komma att draga en sammanlagd kostnad av omkring 1,370,000 kronor utöver de enligt nu gällande bestämmelser utgående lönebeloppen. För beräkning av huru stor del av detta belopp, som kan antagas komma att stanna på pastoraten och huru stor del falla på kyrkofonden, har jag likaledes låtit verk-

<sup>1)</sup> Enligt en av ämbetsverken verkställd beräkning uppskattades beloppet till 2,264,000 kronor, därav 1,630,000 kronor skulle komma att stanna på kyrkofonden.

<sup>2)</sup> Beloppet synes mig något för högt. En överslagsberäkning, som jag låtit verkställa, har givit till resultat, att merkostnaden borde bli ej fullt 2,000,000 kronor.

ställa en undersökning, varav framgår att omkring 385,000 kronor torde stanna på pastoraten och omkring 985,000 kronor gäldas av kyrkofonden. Vid denna beräkning hava de olika löneformerna i vartdera fullet behandlats som en enhet, således utan avseende därå att löneförbättringen författningenslignigt har förtursrätt framför dyrtidstillägget.

Därest den avlöningsform, som under benämningen tillfällig löneförbättring nu ingår i avlöningen för kyrkoherdar och komministrar, på sätt ovan nämnts utbytes mot en provisorisk tilläggs-lön av mera stadigvarande beskaffenhet och i sammanhang därmed det dessa befattningshavare tillkommande dyrtidstillägget förklaras skola beräknas efter det reducerade procenttalet, lärer motsvarande förändring böra vidtagas beträffande såväl det extraordinarie prästerskapet som kontraktsprostarna.

*Det extra  
ordinarie  
prästerskapet.  
Kontrakts-  
prostarna.*

Kyrkofondskommitténs ovannämnda förslag innefattar även förslag därom.

Enligt kommitténs förslag skulle beloppet av det nya arvodestillägget utgöra för adjunkt i egentlig mening 600 kronor, motsvarande 50 procent av arvodet, för ständigt adjunkt 900 kronor och för kontraktsadjunkt 1,500 kronor, motsvarande i båda fallen omkring 50 procent av det vanligast förekommande arvodesbeloppet. För kontraktsprost föreslogs ett tillägg av 250 kronor, då arvodet uppginge till eller överstege 250 kronor, men eljest till 150 kronor. Med löneförbättring till sålunda föreslagna belopp skulle, framhöll kommittén, inträffa att sex kontraktsprostar, nämligen de, vilkas arvode överstege 560 kronor, skulle bekomma lägre avlöning än för närvarande. För tre av dem skulle minskningen utgöra respektive 67, 143 och 158 kronor, för vilka skäligen borde beviljas ett personligt tillägg såsom ersättning för minskningen.

I övrigt komme förändringen att för extraordinarie prästmän och kontraktsprostar medföra en om ock i regel obetydlig förhöjning i avlöningen.

Beträffande sättet för den fasta löneförbättringens utgörande åt dessa befattningshavare ansåg kommittén den böra gäldas på samma sätt och i samma ordning som den tillfälliga löneförbättringen, således i fråga om ständiga adjunkter genom användande i första hand av pastoratens avlöningstillgångar inom ramen för den i lagen om reglering av prästerskapets avlöning stadgade maximiutdebiteringen och därutöver genom anlåtande av kyrkofonden samt beträffande övriga nu ifrågakvarande präster genom kyrkofonden.

Kammarkollegiet och statskontoret hava enligt utlåtandet den 10 juni 1927 icke haft något att erinra mot kyrkofondskommitténs förslag i nu berörda del.

Prästlönereglernas sakkunniga hava icke framställt någon anmärkning mot förslaget härutinnan.

Kostnaden för nu ifrågakvarande förändrings vidtagande beräknades av ämbetsverken approximativt för de ständiga adjunkterna till omkring 18,000

kronor, därav omkring 5,000 kronor antogos falla på församlingarna och omkring 13,000 kronor på kyrkofonden, för adjunkterna i egentlig mening ävensom kontrakts- och stiftsadjunkterna till omkring 35,000 kronor samt för kontraktsprostarna till omkring 22,000 kronor, vilka båda sistnämnda belopp skulle drabba kyrkofonden.

Departement-  
mentschefen.

Då det är överlämnat åt Kungl. Maj:t att, med iakttagande av det i lagen om reglering av prästerskapets avlöning i sådant avseende angivna minimibeloppet, bestämma storleken av de till tjänstgörande extraordinarie präster utgående arvoden, bör det falla inom Kungl. Maj:ts befogenhet att till beloppet fastställa även de tilläggsarvoden, som eventuellt böra utgå till sådana präster. Jag torde därför ej nu behöva redogöra för de belopp, vartill tilläggsarvoden böra efter min mening bestämmas. Riksdagens och kyrkomötets medgivande bör emellertid utverkas till att tilläggsarvodet till ständiga adjunkter får gäldas i samma ordning som tilläggslönen åt ordinarie präster.

De närmare grunder, efter vilka kontraktsprostarnas arvoden skola fastställas, hava intagits i lagen om reglering av prästerskapets avlöning. På enahanda sätt lärer böra förfaras beträffande de tilläggsarvoden, som må tillkomma kontraktsprostarna.

Som nämnt har av kyrkofondskommittén för kontraktsprost föreslagits ett tillägg av 250 kronor, då arvodet uppgår till eller överstiger 250 kronor, men eljest till 150 kronor. Olikheten i storleken av de tilläggsarvoden, som i enlighet med detta förslag skulle tillgodokomma kontraktsprostar, vilkas ordinarie arvode understege eller uppginge till 250 kronor, synes medföra allt för stor ojämnhet i avlöningen. En kontraktsprost med 245 kronors arvode, med tillägg av tillfällig löneförbättring och 32 procents dyrtidstillägg utgörande 403 kronor 25 öre, skulle med inberäkning av tilläggsarvode och 14 procents dyrtidstillägg erhålla 450 kronor, varemot en kontraktsprost med 250 kronors arvode, med tillfällig löneförbättring och 32 procents dyrtidstillägg utgörande 411 kronor 50 öre, komme att med tilläggsarvode och 14 procents dyrtidstillägg få avlöningen förhöjd till 570 kronor. Det synes mig rättvisare om kontraktsprostarnas tilläggsarvoden förklarades skola utgå med en viss procent, förslagsvis 80, av arvodet, dock med högst 250 kronor. Sammanlagda avlöningen bleve då för kontraktsprostar med 245 och 250 kronors arvoden i det här angivna exemplet 502 kronor och 513 kronor.

Antalet kontraktsprostar, vilkas arvoden uppgå till eller överstiga 560 kronor, är numera sju. Det synes skäligt att en var av dessa, vilka även efter mitt förslag skulle genom förändringen lida någon minskning i inkomst, bibehållas vid rätten att under sin återstående tjänstetid uppbära avlöning till samma belopp som utgått under ecklesiastikåret näst före det då de nya bestämmelserna träda i kraft.

Den ökning i nu utgående arvoden, som blir en följd av den av mig nu

föreslagna förhöjningen av kontraktsprostarnas arvoden, liksom av den arvodsförhöjning jag tänkt mig för det extraordinarie prästerskapet, torde kunna approximativt beräknas för de ständiga adjunkterna till omkring 20,000 kronor, därav omkring 5,500 kronor antagas falla på församlingarna och omkring 14,500 kronor på kyrkofonden, för adjunkterna i egentlig mening ävensom kontrakts- och stiftsadjunkterna — vilka senares antal numera är ökat — till omkring 40,000 kronor samt för kontraktsprostarna till omkring 20,000 kronor, vilka båda sistnämnda belopp skulle drabba kyrkofonden.

Anledning synes mig föreligga att ifrågasätta förhöjning även av de pensioner, så kallade emeritlöner, som åtnjutas av från tjänsten avgångna präster och varom stadgas i lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 35) om emeritlöner för präster.

*Emeriti.  
Departement-  
schefen.*

Jag ber att framdeles få återkomma till denna fråga i sammanhang med vissa andra frågor rörande ändring i sagda lag.

Såsom i det föregående omförmäls innebär mitt förslag att i sammanhang med den tillfälliga löneförbättringens ersättande med provisorisk tilläggs-lön och provisoriskt tilläggsarvode skulle beträffande dyrtidstillägget genomföras den förändringen, att dyrtidstillägget skulle utgå efter en reducerad beräkningsgrund.

*Dyrtids-  
tillägg.  
Departement-  
schefen.*

Förslag härutinnan läser eventuellt komma att för Kungl. Maj:t i sinom tid anmälas.

Kammarkollegiet och statskontoret hava i förberörda utlåtande den 10 juni 1927 yttrat sig även i frågan om finansieringen av den av ämbetsverken ifrågasatta löneförhöjningen. Därvid erinrades, bland annat, å ena sidan att kyrkofondens tillväxt under de tre budgetåren 1923—1926 uppgått i medeltal till något över 2,400,000 kronor för år samt å den andra att genom de senaste årens lagstiftning lagts på kyrkofonden åtskilliga nya utgifter, vilka först efter nämnda tid gjort sig gällande, ävensom att, förutom de i kyrkomötets ifrågavarande skrivelse framställda förslagen, föreläge ett antal andra förslag, vilka jämväl, om de bifölles, skulle ställa stora krav på kyrkofonden. Ämbetsverken funno emellertid, att kyrkofonden utan tvekan kunde anses äga förmåga att bära den ytterligare utgift, som bleve följderna av genomförandet för det ordinarie och extraordinarie prästerskapet samt kontraktsprostarna av den förändring beträffande avlöningsförmånerna, som ämbetsverken förordat.

*Den ifråga-  
satta löneför-  
höjningens  
finansiering.*

Kyrkofondens tillväxt under de fem senast tilländagångna budgetåren 1923—1928 har enligt de av statskontoret från trycket utgivna redogörelserna för vissa fonder uppgått till i medeltal omkring 2,675,000 kronor årligen.

*Departement-  
schefen.*

Möjligheten att genomföra det av mig framlagda förslaget torde få för-

utsättas vara beroende av att ändamålet kan vinnas utan anlitan- de av andra medel än dem som redan äro ställda till förfogande för prästerskapets av- löande. Till dessa prästlöne- medel äro att räkna bland annat församlings- avgifter inom den av lagen uppdragna begränsade ramen samt kyrkofondens intäkter. Då församlingarnas bidragsskyldighet såsom förut nämnts är be- gränsad och de därinom utdebiterade medlen äro förbehållna det i det sär- skilda pastoratet tjänstgörande prästerskapet, är det följaktligen huvudsak- ligen på kyrkofonden och dess intäkter det beror, huruvida en förändring, som medför ökat anspråk på prästlöne- medlen, skall kunna finansieras.

Enligt de inom departementet verkställda beräkningarna skulle genom- förandet av mitt förslag föranleda en merkostnad av sammanlagt omkring 1,450,000 kronor, därav omkring 390,500 kronor beräknats komma att gäldas av pastora- ten inom den för deras bidragsskyldighet stadgade ramen samt återstående omkring 1,059,500 kronor utgå av kyrkofonden, allt på sätt närmare framgår av nedan intagna tablå.

	Total- belopp	Av totalbeloppet bestridas av	
		pastoraten	kyrkofonden
	kr.	kr.	kr.
Kyrkoherdar och komministrar	1,370,000	385,000	985,000
Ständiga adjunkter . . . . .	20,000	5,500	14,500
Övriga e. o. präster . . . . .	40,000	—	40,000
Kontraktsprostar . . . . .	20,000	—	20,000
Summa	1,450,000	390,000	1,059,500

Av de nu lämnade uppgifterna framgår att kyrkofonden måste antagas äga förmåga att bära den på fonden belöpande andelen av kostnaden för den föreslagna förändringen beträffande prästerskapets avlöning.

*Förändrin-  
gens återver-  
kan på vissa  
andra löne-  
förmåner.*

Den av mig föreslagna förändringen i avseende å beräkningen av präster- skapets avlöning är grundad bland annat därpå, att prästerskapet skulle er- hålla full kompensation för den minskning i dyrtidstilläggets belopp, som följde av att dyrtidstillägget å reglerad lön jämte därå utgående löneförbät- ring (för extraordinarie präster och kontraktsprostar: å fastställt arvode jämte löneförbättring) framdeles skulle uträknas efter ett till omkring hälften nedsatt procenttal.

Dyrtidstillägg får emellertid av prästerskapet åtnjutas även på andra löne- förmåner än nyss omförmälda. Enligt gällande bestämmelser beräknas näm- ligen procentuellt dyrtidstillägg, förutom å lön, arvode och tillfällig löne- förbättring, jämväl å följande slag av löneförmåner, nämligen för kyrko- herdar och komministrar å ödebygdstillägg, ålderstillägg, hyresersättning

och skjutsersättning<sup>1)</sup>, för ständiga adjunkter samt för stifts- och kontraktsadjunkter å ödebygdstillägg ävensom för adjunkter i egentlig bemärkelse å ödebygdstillägg och vikariearvode. Det bör därför undersökas huruvida och på vad sätt prästerskapet må erhålla kompensation för den minskning i inkomsten, som skulle följa av att det på nyssberörda andra löneförmåner belöpande dyrtidstillägget blir lägre genom tillämpningen av det lägre procenttalet.

Vad till en början ödebygdstillägg angår, har förut nämnts, att denna avlöningsform införts genom lagen den 21 november 1925 (nr 455). Däri stadgas, att till kyrkoherdar, komministrar samt ständiga adjunkter, vilkas bostad och huvudsakliga verksamhetsområde vore förlagda till sådana trakter inom Härnösands och Luleå stift, där vistelsen och verksamheten på grund av hårt klimat, outvecklade kommunikationer och allmän kulturell isolering måste antagas utöva en särskild påfrestning å den prästerlige tjänstinnehavaren, kunde utgå ett särskilt tillägg till lönen (ödebygdstillägg). Sådant tillägg kunde fastställas till ett belopp av högst 1,200 kronor årligen. Ödebygdstillägg gäldas på samma sätt och i enahanda ordning som lönen.

Ödebygd-  
tillägg.

Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t tillsvidare för tiden till den 1 maj 1929 bestämt, vilka präster skola komma i åtnjutande av ödebygdstillägg. Tilläggens belopp äro fastställda för olika prästerliga tjänstinnehavare till respektive 800, 1,000 och 1,200 kronor allt efter graden av den påfrestning i förberörda hänseenden, tjänstinnehavaren ansetts vara underkastad.

I enlighet med den Kungl. Maj:t tillkommande befogenheten har Kungl. Maj:t även för adjunkter i egentlig mening samt stifts- och kontraktsadjunkter inom nämnda båda stift meddelat rätt att uppbära ödebygdstillägg intill den 1 maj 1929.

Frågan om fastställandet av ödebygdstilläggen för tiden efter den 1 maj 1929 har ännu ej underställts Kungl. Maj:t.

Till följd av procenttalets nedsättning skulle de präster, vilka äro i åtnjutande av ödebygdstillägg, komma att — i den mån ödebygdstillägget icke ligger över det avlöningsmaximum, varpå dyrtidstillägg enligt det reducerade procenttalet skulle få beräknas — vidkännas en minskning i löneförmåner, utan att därför erhålla kompensation genom de av mig föreslagna åtgärderna. Denna minskning komme att uppgå till i allmänhet 18 procent av ödebygdstillägget, sålunda till respektive 216, 180 och 144 kronor. Särskilda bestämmelser synas därför böra meddelas för att härutinnan bereda prästerskapet gottgörelse.

Departement-  
schefen.

<sup>1)</sup> Här kan bortses från att vissa präster, mot avstående av sin rätt till ved in natura å boställsskog, berättigats att som ersättning härför från kyrkofonden uppbära visst belopp med rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg.

Då, såsom förut erinrats, tilldelandet av ödebygdstillägg icke skett för hela löneregleringsperioden samt Kungl. Maj:t ännu ej tagit ställning till frågan huruvida den snart förestående tilldelningen av ödebygdstillägg för tiden efter den 1 maj 1929 kommer att erhålla definitiv karaktär, synas ifrågasättande särskilda bestämmelser lämpligen kunna meddelas genom ändring i ovannämnda lag den 21 november 1925 (nr 455).

Ändringen torde böra gå ut på att stadga ett nytt högsta belopp, vartill ödebygdstillägget må av Kungl. Maj:t fastställas, och detta belopp torde böra till storleken bestämmas så, att det nya ödebygdstillägget med dyrtidstillägg uträknat efter det reducerade procenttalet blir lika med det nuvarande ödebygdstillägget med dyrtidstillägg uträknat efter det icke reducerade procenttalet. Med tillämpning av de förut begagnade procenttalen 32 och 14 skulle det nya maximibeloppet bliva 1,389 kronor 47 öre, vilket belopp torde böra avrundas till 1,400 kronor. — Ödebygdstilläggen å 1,000 kronor och 800 kronor motsvaras efter förändringen av sådana tillägg å 1,157 kronor 89 öre och 926 kronor 31 öre.

I det följande framlägger jag förslag till lag i ämnet.

I händelse av dylik lagändring läser Kungl. Maj:t vilja i motsvarande mån höja ödebygdstillägget jämväl till adjunkter i egentlig bemärkelse samt till stifts- och kontraktsadjunkter. Härför fordras emellertid icke utverkande av riksdagens och kyrkomötets godkännande.

*Ålderstillägg.* Rörande ålderstillägg åt kyrkoherdar och komministrar är, såsom förut erinrats, stadgat i 6 § löneregleringslagen, att där lönen blivit fastställd till lägre belopp än 4,500 kronor för kyrkoherde och 3,000 kronor för komminister, ägde präst efter närmare angiven tjänstetid ur kyrkofonden utfå ålderstillägg så avpassat, att lönen jämte ålderstillägget uppginge till nämnda belopp, dock att ålderstillägget icke i något fall finge överstiga 500 kronor. I sammanhang med lönereglerings fastställande för prästerskapet i det särskilda pastoratet fastställer Kungl. Maj:t jämväl beloppet av det ålderstillägg, som i förekommande fall får uppbäras.

Nedsättning från 32 till 14 av det för dyrtidstilläggets uträknande till lämpliga procenttalet skulle för varje präst som åtnjuter 500 kronor ålders tillägg betyda en årlig minskning i dyrtidstillägget av 90 kronor och för präster med lägre ålderstillägg en årlig minskning, som för varje tiotal kronor av ålderstillägget uppgår till 1 krona 80 öre.

Departementschefen. Det har syntts mig att den icke obetydliga faktiska ökning i avlöningen, som mitt förslag innebär för präster i de lönelägen, där rätt till ålderstillägg förekommer, gör det mindre påkallat att ifrågasätta meddelandet av särskilda bestämmelser till förebyggande av att sagda ökning för dem, som redan åtnjöte eller framdeles komme i åtnjutande av ålderstillägg, bleve något mindre än den de åtnjötut före ålderstilläggets erhållande. Den fakti-



ska ökningen skulle nämligen, såsom förut omförmälts, bliva 1,086 kronor, 996 kronor, 906 kronor och 750 kronor vid respektive 2,500 kronors, 3,000 kronors, 3,500 kronors och 4,000 kronors lön. I själva verket överensstämmer det, såsom även nyssnämnda siffror utvisa, med grundtanken i förslaget att den faktiska löneförhöjningen för en präst, som genom ålders-tillägget förflyttas till ett högre löneläge, är något mindre än den han åtnjuter dessförinnan.

Förut har erinrats att befogenheten att bestämma avlöningsförmånerna för det extra ordinarie prästerskapet har förbehållits Kungl. Maj:t allenast med den begränsning att arvodet ej må understiga det i 12 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning stadgade beloppet 1,000 kronor. Efter vad jag framhållit bör, därest förslaget om provisorisk tilläggs-lön åt det ordinarie prästerskapet vinner bifall, motsvarande förändring vidtagas beträffande det extraordinarie prästerskapet. Givetvis bör härvid tillses att det extraordinarie prästerskapet ej genom att dyrtidstillägget å ålderstilläggen kommer att utgå efter lägre procentberäkning lider minskning i sina sammanlagda löneinkomster.

Jämlikt 11 § löneregleringslagen är Kungl. Maj:t, efter vad jag även tidigare berört, befogad att i stället för fri bostad tillerkänna kyrkoherde och komminister hyresersättning med belopp, som av Kungl. Maj:t med hänsyn till de i orten rådande förhållanden prövas skäligt. Hyresersätt-ningens storlek plägar av Kungl. Maj:t fastställas i sammanhang med löne-regleringens utfärdande. I enskilda fall har Kungl. Maj:t ändrat beloppet av sålunda fastställd hyresersättning.

*Hyresersätt-ning.*

Efter dyrtidens inträdande hade Kungl. Maj:t givetvis varit oförhindrad att vidtaga en omreglering av hyresersättningarnas belopp med hänsyn till sålunda förändrade förhållanden. Så skedde dock ej, utan för beredandet åt tjänst innehavaren av kompensation för hyresersättningsbeloppets minskade köpkraft valdes i stället utvägen att låta tjänst innehavaren tillgodoräkna sig dyrtidstillägg på hyresersättningen.

*Departementschefen.*

Då det ej kan vara rättvist att utan kompensation nedsätta till omkring hälften det procenttal, efter vilket de prästerliga tjänst innehavarna skulle äga tillgodoräkna sig dyrtidstillägg å hyresersättningen, måste en omreglering av hyresersättningarna äga rum för att lämpa dessa efter det nya dyrtidstillägget. Då emellertid prisläget numera torde få anses vara i stort sett stabiliserat, synes anledning föreligga att vid omnämnda, såsom nödig ansedda om-reglering av hyresersättningarna steget tages fullt ut på det sätt, att hyresersättningen i varje särskilt fall fastställs till det verkliga hyresvärdet för den för prästen i fråga erforderliga bostaden. Beräkning av dyrtidstillägg å hyresersättningen skulle alltså framdeles upphöra. För den sålunda ifrågasatta anordningen finnas så mycket hellre skäl, som på grund av maximeringen

av det belopp, varpå dyrtidstillägg får räknas, hyresersättningen stundom ej föranleder höjning i dyrtidstillägget utöver vad som skulle erhållits redan utan hyresersättningens beräkning, i vilket fall prästen i själva verket ej är i fullt åtnjutande av den honom tillförsäkrade rätten till fri bostad. Vid framläggande av förslag för Kungl. Maj:t av frågan om dyrtidstillägg åt prästerskapet för tid, efter det den av mig nu föreslagna tilläggslönen börjat utgå, torde hyresersättningen bära undantagas från de löneförmåner, varå dyrtidstillägg må beräknas.

Skjutsersätt-  
ning.

Enligt 11 § löneregeringslagen utgår till kyrkoherde och komminister, i den mån sådant provas erforderligt, ersättning för skjuts för resor i tjänst-ärenden. Denna ersättning, som gäldas ur kyrkofonden, fastställs i enlighet med de i orten rådande förhållanden av Kungl. Maj:t vid löneregeringens fastställande. Ersättningen må icke i något fall överstiga 250 kronor.

Genom lag den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat äro dessa bestämmelser så till vida ändrade att åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat skola, under de i lagen närmare angivna förutsättningarna, utgå fast resanslag i stället för den stadgade skjutsersättningen. Det fasta resanslaget är till beloppet dubbelt så stort som skjutsersättningen och gäldas på samma sätt och i enahanda ordning som lönerna.

Numera kvarstår den gamla skjutsersättningen endast för omkring två tredjedelar av de nyreglerade prästerna.

Under det att dyrtidstillägg åtnjutes å skjutsersättningen, får sådant ej tillgodoräknas å det fasta resanslaget.

Departement-  
schefen.

Genom den föreslagna nedsättningen av det procenttal, efter vilket dyrtidstillägg framdeles skulle få tillgodonjutas, komma präster, vilka äro i åtnjutande av skjutsersättning enligt 11 § löneregeringslagen, att i de flesta fall lida någon minskning i dyrtidstillägget eller med andra ord se sin ersättning för tjänsteresorna förminskad. Denna minskning skulle i allmänhet uppgå till 1 krona 80 öre för varje i ersättningsbeloppet ingående tiotal kronor, således vid 250 kronors ersättning till 45 kronor.

Jag anser mig icke hava tillräcklig anledning att ifrågasätta någon kompen- sation för denna minskning i inkomst dels därför att de präster, vilka icke hava fått skjutsersättningen utbytt mot fast resanslag, i allmänhet torde enligt sina arrendekontrakt åtnjuta fördelaktiga villkor i avseende å tjänstbarheter och dels därför att i varje fall den löneförhöjning, som skulle följa av mitt förslag, torde få anses innefatta kompen- sation även för den jämförelsevis obetydliga minskning i skjutsersättningen, som följer av den föreslagna förändringen.

Vikarie-  
arvode.

Enligt adjunktsavlöningsförordningen den 18 april 1914, 5 §, utgår, då prästerlig tjänstebefattning uppehålls på förordnande, till vikarien vikarie-

arvode med belopp motsvarande 5 procent av den med befattningen förenade reglerade lönen, tjänst innehavaren tillkommande ålderstillägg oberäknat, dock att arvodet icke i något fall må utgöra mindre än 125 kronor eller mer än 400 kronor för helt år. Härutöver skall, enligt § 11 i kungörelsen den 20 juni 1924 (nr 311) angående tillfällig löneförbättring, såsom vikariearvode utgå ytterligare 5 procent av den med befattningen förenade tillfälliga löneförbättringen.

Det är min avsikt att i sinom tid föreslå, att vikariearvode skall utgå jämväl med belopp motsvarande 5 procent av den av mig föreslagna provisoriska tilläggslönen. På grund av tilläggslörens storlek komme vikariatsarvodet jämte dyrtidstillägg att efter förändringens genomförande något överstiga vad som utgår enligt nu gällande bestämmelser. Endast vid de allra högsta lönelägena skulle vikariatsarvodet helt obetydligt understiga det för närvarande utgående; vid vikariat å befattning med 8,000 kronors lön bleve skillnaden allenast 5 kronor.

Departementschefen.

Det sist anmärkta förhållandet torde ej vara av beskaffenhet att föranleda någon åtgärd.

Föredragande departementschefen uppläser härefter

*dels* förslag till lag om provisorisk tilläggslön åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m.

*dels ock* förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 21 november 1925 angående särskilda lönetillägg (ödebygdstillägg) vid vissa prästerliga befattningar inom Härnösands och Luleå stift

samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att antaga berörda förslag till lagar.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

*H. B. Hammar.*

## Sammandragstabell I,

till kammarkollegiets och statskontorets utlåtande den 10 juni 1927,  
utvisande kyrkoherdarnas fördelning i lönegrupper enligt löneregleringar  
jämlikt lagen den 9 december 1910.

Stift	Kyrkoherdar	Summa avlö- ning	Antal löner, som falla inom nedannämnda lönegrupper									
			högst 8,999	4,000— 4,499	4,500— 4,999	5,000— 5,499	5,500— 5,999	6,000— 6,499	6,500— 6,999	7,000— 7,999	8,000	över 8,000
<i>Reglerade pastorat.</i>												
Uppsala stift . . . .	150	807,055	2	19	39	49	13	5	5	10	7	1
Linköpings stift . .	128	652,815	2	32	38	32	11	3	1	2	6	1
Skara stift . . . . .	115	592,840	2	9	47	38	8	2	1	3	5	—
Strängnäs stift . . .	105	545,195	2	21	35	23	7	3	5	2	7	—
Västerås stift . . . .	99	544,070	3	18	22	19	10	5	6	9	6	1
Vaxjö stift . . . . .	142	717,050	2	33	42	39	11	5	3	3	3	1
Lunds stift . . . . .	234	1,305,435	—	4	33	106	48	16	7	3	16	1
Göteborgs stift . . .	111	609,960	1	6	20	40	23	11	3	3	4	—
Karlstads stift . . . .	69	377,300	—	7	19	16	14	6	2	1	3	1
Härnösands stift . .	87	508,310	—	1	13	21	19	16	7	5	4	1
Luleå stift . . . . .	55	377,345	—	—	2	3	11	5	8	9	16	1
Visby stift . . . . .	30	151,725	—	3	8	17	1	—	—	—	1	—
Stockholms stad . . .	18	145,480	—	—	—	—	—	—	—	1	16	1
Summa	1,343	7,334,580	14	153	318	403	176	77	48	51	94	9
Medeltal lön . . . . .	—	5,461										
Procenttal . . . . .	—	—	1,04	11,89	23,68	30,01	13,11	5,73	3,67	3,80	7,00	0,67
			36,11				33,81					
<i>Oreglerade pastorat.</i>												
Summa	25	182,020	—	—	1	2	2	1	2	4	12	1
Summa reglerade och oreglerade pastorat . . . . .	1,368	7,516,600	14	153	319	405	178	78	50	55	106	10
Medeltal lön . . . . .	—	5,495										
Procenttal . . . . .	—	—	1,02	11,18	23,32	29,61	13,01	5,70	3,66	4,02	7,75	0,73
			35,62				34,87					

Anm. I oreglerade pastorat hava beräknats de i avgivna löneregleringsförslag upp-  
tagna lönebeloppen.

## Sammandragstabell II,

till kammarkollegiets och statskontorets utlåtande den 10 juni 1927,  
utvisande *komministrarnas* fördelning i lönegrupper enligt lönerogleringar  
jämlikt lagen den 9 december 1910.

Stift	Komministrar	Summa avlönning	Antal löner, som falla inom nedannämnda lönegrupper						
			högst 2,499	2,500— 2,999	3,000— 3,499	3,500— 3,999	4,000— 4,499	4,500— 4,999	5,000
<i>Reglerade pastorat.</i>									
Uppsala stift . . . . .	90	328,292	—	15	27	23	10	4	11
Linköpings stift . . . . .	65	217,360	—	22	28	5	2	3	5
Skara stift . . . . .	79	259,905	—	29	29	11	3	3	4
Strängnäs stift . . . . .	57	201,090	2	11	22	9	3	2	8
Västerås stift . . . . .	67	256,175	—	7	19	14	12	4	11
Vaxjö stift . . . . .	96	300,200	3	45	30	9	1	4	4
Lunds stift . . . . .	53	221,630	—	1	10	14	5	6	17
Göteborgs stift . . . . .	69	244,560	—	10	24	26	2	1	6
Karlstads stift . . . . .	65	216,573	—	26	23	6	1	4	5
Härnösands stift . . . . .	61	228,035	—	5	18	21	8	7	2
Luleå stift . . . . .	70	306,935	1	—	4	13	16	16	20
Visby stift . . . . .	3	11,185	—	—	2	—	—	1	—
Stockholms stad . . . . .	38	189,165	—	—	—	—	1	—	37
Summa	813	2,981,105	6	171	236	151	64	55	130
Medeltal lön . . . . .	—	3,666							
Procenttal . . . . .	—	—	0,74 21,03		29,03	18,57 7,87		6,77 15,99	
			21,77			49,20			
<i>Oreglerade pastorat.</i>									
Summa	40	187,260	—	—	3	4	3	4	26
Summa reglerade och oreglerade pastorat . . . . .	853	3,168,365	6	171	239	155	67	59	156
Medeltal lön . . . . .	—	3,714							
Procenttal . . . . .	—	—	0,70 20,05		28,02	18,17 7,85		6,92 18,29	
			20,75			51,23			

Anm. I oreglerade pastorat hava beräknats de i avgivna lönerogleringsförslag upp-  
tagna lönebeloppen.

## Översiktstabell A

till kammarkollegiets och statskontorets utlåtande den 10 juni 1927,  
utvisande avlönings belopp för nedanstående befattningshavare.

Befattningshavare	Lägsta löne-klass billi-gaste ort (A)	Högsta löne-klass billi-gaste ort (A)	Lägsta löne-klass dyrorts-grupp C	Högsta löne-klass dyrorts-grupp C	Lägsta löne-klass dyrorts-grupp E	Högsta löne-klass dyrorts-grupp E	Lägsta löne-klass dyraste ort (G)	Högsta löne-klass dyraste ort (G)
1. Läroverksadjunkt <sup>1)</sup> .	6,713	8,768	6,850	8,905	7,124	9,179	7,124	9,179
2. Lektor <sup>1)</sup> . . . . .	8,905	10,275	9,042	10,412	9,316	10,586	9,316	10,686
3. Civil befattningshavare i lönegrad 21 (förutvarande 1:a graden, notarier m. fl.) .	6,140	7,497	6,640	8,039	7,140	8,582	7,639	9,124
4. Civil befattningshavare i lönegrad 26 (förutv. 2:a graden, sekreterare m. fl.) <sup>2)</sup> .	8,496	10,210	9,067	10,781	9,639	11,352	10,210	11,844
5. Civil befattningshavare i lönegrad 30 (förutv. 3:dje graden, byråchefer m. fl.) . .	10,781	12,324	11,352	12,804	11,844	13,284	12,324	13,764

<sup>1)</sup> Lön + tillfällig löneförbättring + dyrtidstillägg.

<sup>2)</sup> Lön + dyrtidstillägg.

## Översiktstabell B

till kammarkollegiets och statskontorets utlåtande den 10 juni 1927, utvisande den avlöning, präster med nyreglerade löner till nedannämnda belopp under ecklesiastikåret 1926/1927 dels uppburit med tillägg av tillfällig löneförbättring, procentuellt dyrtidstillägg (34 %) och beräknat värde av den fria bostaden, dels ock beräknas skola hava uppburit med efterföljande tillägg:

	Den reglerade lörens belopp									
	2,500	3,000	3,500	4,000	4,500	5,000	5,500	6,000	7,000	8,000
1. Reglerad lön + tillfällig löneförbättring + procentuellt dyrtidstillägg 34 % + inberäknat värde å förmån av fri bostad .	5,021	5,791	6,561	7,498	8,318	9,138	10,025	10,845	12,452	13,852
2. Reglerad lön + tillfällig löneförbättring + procentuellt dyrtidstillägg 34 % + löneförhöjning 1,000 kronor + beräknat värde å förmån av fri bostad . . . . .	6,021	6,791	7,561	8,498	9,318	10,138	11,025	11,825	13,452	14,852
3. Reglerad lön + fast löneförbättring enligt kyrkofondskommitténsförslag + procentuellt dyrtidstillägg 16 % + beräknat värde å förmån av fri bostad . . . . .	5,556	6,236	6,916	7,928	8,658	9,388	10,118	11,080	12,440	13,936
4. Reglerad lön + fast löneförbättring enligt ämbetsverkens förevarande förslag + procentuellt dyrtidstillägg 16 % + beräknat värde å förmån av fri bostad .	6,136	6,816	7,496	8,276	9,006	9,736	10,466	11,196	12,556	14,036
Värdet å den fria bostaden beräknat till . .	800	900	1,000	1,200	1,350	1,500	1,650	1,800	2,000	2,400
Skillnad mellan 4 och 1	1,115	1,025	935	778	688	598	441	351	104	184
Över eller under det av kurvan givna beloppet . . . . .	+115	+ 25	- 65	- 22	+ 88	+ 198	+ 221	+ 351	+ 104	+ 184